

לקראת שבועת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 156

פגנים לפרשת משפטים

אחד ממתחריהם של הורי בעסקי הטקסטיל וההנעלה, הלך והלשין עליהם שהם לא ילידי הונגריה. הורי יכלו להתרגז על אותו אדם רע מעללים, שבגללו יגרשו אותם ואת ילדיהם למקום סכנה שבו עלולים חלילה להירצח! אולם בסוף התברר שעקב ההלשנה הזאת, שגרמה לסילוקנו מהונגריה, לא נספינו בשואה

מאוצרותיו של הגה"צ רבי אריה שכטר שליט"א

"רק שבתו? תן, ורפא ירפא" (שמות כא, יט)

מהמילים "ורפא ירפא" דורשים חז"ל בגמרא (בבא קמא פה ע"א): "מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות".

למה ניתנה רשות לרופא לרפא - אם הקב"ה היכה מישהו, איך אתה הולך ומרפא את המכה?!

על פי השכל היה אסור לרופא לרפא. הקב"ה מביא על מישהו מחלה - אתה אל תתערב לו בענינים, אל תלך לרפא את מה שהקב"ה היכה. אבל בפסוק כתוב "רפא ירפא", משמע מכאן שיש רשות לרופא לרפא. כלשון רש"י: "ולא אמרינן רחמנא מחי ואיהו מסי?"! כלומר: איננו אומרים שכיון שהקב"ה היכה, כיצד רשאי הרופא לרפא?!

ה"חפץ חיים" כותב שמוכח מכן בבירור, שכל ענייני הצער שמזדמנים לאדם, ואפילו אם אחד מחרפו ומגדפו וגורם לו נזק וצער - הכל מן השמים. הקב"ה היכה, לא האדם ההוא היכה.

כאשר אדם מזיק לרעהו, הוא רק שליח שנשלח לעשות שליחותו. אולם עם זאת "מגלגלים זכות ע"י זכאי, וחובה על ידי חייב", ואותו אדם גם ישא את עונשו.

ה"חפץ חיים" היה רגיל להמשיל משל, שכאשר מישהו היכה את הכלב במקל, הכלב הולך ברוב כעסו, ונושך את המקל, מבלי להבין

אמנם הרמב"ן כותב שעובדי ה' שיש להם ביטחון אמיתי בה', אינם צריכים ללכת לרופא, שהרי מה לרופא בבית יראי ה'? ואכן יש אנשים שנוהגים כך, ולא הולכים לרופא, והדבר מותר להם, משום שהם אמתיים באמונתם שהרפואה באה רק מה'. אבל שאר בני אדם חייבים ללכת לרופא. וזאת על אף שכאשר היתה שביתת רופאים של מאה ימים, התמותה ירדה בשבעים אחוז. הנה לנו כי הרפואה אינה מהרופאים, ואלי גם להיפך... אך בכל זאת, עיר שאין בה רופא אסור לדור בה.

לפתע קם ממקומו הפקיד - אשר התרגז על העיכוב שנגרם בשל התלבטותו של רבינו, חטף מידו את אחד משני המברקים, החתים אותו בחותמת הדואר, ומסרו מיד למשלוח... רבינו, אשר היה המום לגמרי - ניסה להתווכח עם הפקיד הגוי, אולם ללא הועיל. "אינך יכול לעכב את כל התור!" - צעק הלה, ועבר לטפל בלקוח הבא בתור...

מתורתו של מרן הגרא"מ שך זצוק"ל על חובת ההשתדלות

"וּרְפָא יִרְפָא" (שמות כ"א, י"ט)

חד משמעית את הטיפול הקונבנציונלי, כל עוד סבורים הרופאים כי ביכולתם להועיל. במקום בו ניתן לשלב טיפול אלטרנטיבי במקביל לטיפול הקונבנציונלי - מה טוב, אולם במקום בו שתי צורות הטיפול עומדות בסתירה זו לזו - הרי שהרפואה המקובלת היא העדיפה, ועליה נאמר 'ורפא ירפא' - כפי שדרשו חז"ל הקדושים (ברכות ס', ע"א): "מכאן שניתנה רשות לרופא לרפא".

ואמנם הרב רפאל וואלף מספר כי בהזדמנות, כאשר הגיעו מקורביו של תלמיד חכם מסויים, אשר נחלה והיה עליו לבחור בין שתי צורות הטיפול, הקונבנציונלית והאלטרנטיבית - שלח אותם רבינו אל הסטייפלער זצ"ל בכדי לשמוע את חוות דעתו. מאחר והסטייפלער סירב להידרש לשאלה, חזרו אותם מקורבים אל רבינו אשר נענה ואמר: "אם הוא אינו עונה לכם - אני אענה לכם!", וכך השיב:

"מה לדעתכם יהיה הדין, אילו הרופא הקונבנציונלי יורה לחולה לאכול ביום הכיפורים - ואילו הרופא האלטרנטיבי יורה לו להיפק? למי עליו לשמוע? או במקרה אחר: מה יהיה הדין אם הרופא הקונבנציונלי יורה לחולה לנסוע בשבת לבית החולים, ואילו הרופא האלטרנטיבי יטען שאין בכך צורך, דעתו של מי המכרעת?

"ובכן, דעתי היא שאין בכך כל ספק. ברור שיש לשמוע בקולו של הרופא הקונבנציונלי, אפילו לגבי אכילה ביוה"כ או עשיית מלאכה בשבת, שכן מה שנאמר בתורה 'ורפא ירפא' - מתייחס אל הרפואה

עלינו לדעת, כי גם כאשר הוכרע כי עלינו לעשות השתדלות בכדי להיחלץ ממצב אליו נקלענו - חובת ההשתדלות אינה מחייבת אותנו להצליח... היא מחייבת אותנו לעשות את שלנו, ומאחר שעשינו את המוטל עלינו - הרי שבכך סרה לחלוטין האחריות מעל כתפינו, ועלינו להתיר לבורא העולם להשלים את המלאכה ולהושיענו ברחמי...

רבינו נוהג היה לספר על הגר"ח מוולאז'ין, שכאשר נאלץ פעם לברוח בבהילות בשעת מלחמה - התבטא ואמר:

"הן אמנם חייבים אנו לברוח - משום שזוהי חובת ההשתדלות המוטלת עלינו בשעה אשר כזו, אולם עלינו לזכור, כי הכל כבר כתוב וחתום מראש! אפילו המרכבה שאנו נוסעים בה המושב שאנו יושבים עליו - נקבע מלמעלה מראש, ואפילו השתדלותנו עצמה - נגזרה על ידי הקדוש ברוך הוא צופה כל הדורות מראש!".

ללמדך, כי אמנם ההשתדלות מחוייבת, אמנם אנו נדרשים לעשות כל שביכולתנו בכדי להינצל מכל צרה, אולם עלינו לזכור כי לא ההשתדלות היא המועילה... ההשתדלות אינה אלא בבחינת 'חובה' המוטלת עלינו - על אף שהכל כבר נקבע ממרומים, ומשעה שיצאנו ידי חובת השתדלותנו - שוב אין אנו מחוייבים לעשות מאומה, ואף לא תהיה למעשינו כל השפעה ממשית!

על מי נאמר 'ורפא ירפא'?

וכאן מן הראוי להתייחס לנקודה נוספת, נקודה אשר היא אמנם ספציפית לענייני רפואה - אך דומה כי גם ממנה יכולים אנו ללמוד על כללי חובת גדרי ההשתדלות.

במצבים רבים של חולי, עומדים החולים עצמם או בני משפחותיהם בפני התלבטות קשה: מחד - הרפואה היום מתקדמת יותר מאי-פעם, ויש בידה להעניק מענה למצבים רבים ומגוונים בסייעתא דשמיא, אולם מאידך - במקרים רבים בהם קצרה יד הרפואה מלהושיע הגיעה הישועה דוקא באמצעות טיפולים אלטרנטיביים כאלו ואחרים, כגון טבעונות או הומאופטיה וכיוצ"ב.

בנושא זה, דעתו הברורה של רבינו היתה, כי יש להעדיף באופן

הרוחנית שהיתה כרוכה בשהות תחת השלטון הרוסי הקומוניסטי ששאף להשמיד כל דבר שריח של יהדות נודף ממנו.

אולם מאידך - בקלעצק הותיר מרן הגר"א קוטלר את הישיבה על שמו של רבינו, כך שמובטח היה לו מקום בו יוכל להרביץ תורה לעדרים אם יחזור, בעוד בארץ - ברור היה מראש כי פרנסה אינה מזומנת לו, ואף לא אפשרות להרצת תורה. כמו כן, רעייתו של רבינו, - נותרה ב'קלעצק' שם שימשה כ'רוקחת', עובדה אשר הטילה על כתפיה אחריות כבדה אשר בהחלט היה מקום להביאה בחשבון בנוגע לכל החלטה שתתקבל.

וכאן, הן אמנם בתחילה יעץ הגאון רבי חיים עוזר לרבינו כי יחזור ל'קלעצק' ולהישאר בישיבה, תוך שהוא מבהיר כי לדעתו הרוסים אינם גרועים בתקופה זו כבעבר - וניתן לשרוד תחת שלטונם בדרך זו או אחרת, אולם דעתו של רבינו לא היתה שלמה עם הכרעה זו, ולפיכך החליט לדחות את ההחלטה לרגע האחרון.

אלא שבסופו של דבר, כמו תמיד, הגיע הרגע האחרון בו היה על רבינו להכריע באופן ברוך לכאן - או לשם. היה זה ביום שישי, ערב שבת קודש פרשת 'לך-לך', כאשר עשה רבינו את דרכו אל סניף הדואר בכדי לשלוח מברק לרעייתו, ובו להודיע לה את החלטתו הסופית: האם הוא שב אליה - לקלעצק, או שמא עליה לצאת לדרכה אל עבר 'וילנא' - ממנה ימשיכו שניהם יחדיו אל ארץ ישראל. דא עקא, שההחלטה הסופית - עדיין לא התגבשה בדעתו של רבינו, ולפיכך הוא החליט ליטול עמו שני פתקים, ובהם נוסחים אפשריים של מברקים. הנוסח הראשון - מתאים למצב בו יחליט לחזור לקלעצק, ואילו הנוסח השני - מתאים למצב בו יחליט להמשיך אל עבר ישראל. בדעתו של רבינו היה להמשיך ולשקול את שני הצדדים גם בעת שעומד הוא בתור למשלוח המברק, ולהחליט ברגע הארון ממש...

ושוב, הגיע הרגע האחרון... רבינו עמד מול הפקיד הנכרי, ועודנו מתלבט... לרגע הוא נוטה לכאן - וברגע הבא הוא כבר נוטה להיפך... רבינו חש כי הוא עצמו אינו מסוגל לקבל החלטה כה כבדת משקל, ומשהגיע לידי הכרה זו - אמנם סייעוהו מן השמים...

שכן לפתע פתאום קם ממקומו הפקיד - אשר התרגו על העיכוב שנגרם בשל התלבטותו של רבינו, חטף מידו את אחד משני המברקים, החתים אותו בחותמת הדואר, ומסרו מיד למשלוח... רבינו, אשר היה המום לגמרי - ניסה להתווכח עם הפקיד הגוי, אולם ללא הועיל. "אינך יכול לעכב את כל התורה!" - צעק הלה, ועבר לטפל בלקוח הבא בתור...

כעת הבין רבינו, כין מן השמים סייעו בידו לקבל החלטה הוא פתח את המברק שנותר בידו, והתברר לו כי המכתב ששוגר הינו זה שהורה לרבנית לארוז את מטלטליה ולהגיע בהקדם לוילנא בכדי להמשיך במסע אל עבר ארץ ישראל...

ללמדנו, שכאשר האדם עושה את שלו, ומנסה להגיע להכרעה הנכונה והראויה עד כמה שידו משגת - מן השמים סייעים בידו, ומכוונים אותו אל ההחלטה הטובה ביותר עבורו.

(קטעים מתוך הספר אורחות החיים)

המקובלת, אשר העוסק בה נחשב ל'רופא' שניתנה לו רשות לרפא! מעתה, אם באשר להלכה למעשה נוקטים אנו כי ישנה עדיפות לרפואה הקונבנציונלית - ברור שיש להכריע כך גם באשר לשאלת ההעדפה בין שתי צורות הטיפול, ולבחור בזו המקובלת אשר היא הקובעת לדיני התורה, ובה ניתן לקיים את חובת ההשתדלות באופן הנכון ביותר!". - סיים רבינו.

משהו תשאיר לקדוש ברוך הוא!

הנה כי כן, המסקנה ברורה: גם כאשר אנו מגיעים למסקנה כי עלינו לעשות השתדלות כזו או אחרת, עלינו לזכור בכל עת כי אנו איננו אלא עושים את שלנו, בעוד לאמיתו של דבר הדברים אינם תלויים כלל בידינו אלא בידי שמים...

כך מספר ראש כולל חשוב, כי בתקופה מסוימת בנה תכנית כלכלית מסודרת עבור הכולל, תכנית אשר נראתה על פניה מושלמת - להוציא נקודה אחת אשר טרם נמצא לה פתרון. את תמונת המצב המלאה - שטח אותו תלמיד חכם בפני רבינו, כאשר הוא מבקש לשמוע עצה מפיו, עצה אשר תאפשר לו למצוא פתרון לבעיה האחרונה שעדיין הטרידה את מנוחתו.

אלא שלהפתעתו של אותו ראש כולל, לא זו בלבד שרבינו לא הציג בפניו פתרון לבעייתו, אלא שהוא אף הבהיר כי לדעתו אין צורך לחפש פתרון שכזה... "צריך להשאיר משהו בשביל הקדוש ברוך הוא! לא את הכל צריך לתכנן מראש!" - התבטא רבינו באותה הזדמנות, וראש הכולל זכה לקבל שיעור חי באמונה...

כי אכן, את זאת צריך האדם המאמין לזכור היטב: הן אמנם הוטלה עלינו חובת השתדלות, הן אמנם צריכים אנו לעשות כל שביכולתנו עד היכן שידנו משגת, אולם מכאן ואילך - עלינו להותיר את הכל בידי של הקדוש ברוך הוא.

כשאדם עושה את שלו - מהשמים סייעים!

ואין הדברים אמורים דווקא באשר להשתדלות מעשית, אשר מטרתה הינה להציל אותנו בפועל. הדברים אמורים בכל צד של השתדלות שהוא, כאשר במידה והאדם עושה את המוטל עליו - יכול הוא להיות סמוך ובטוח כי מן השמים ישלימו את אשר אין לאל ידו לעשות.

כך למשל אמר רבינו בהזדמנויות רבות, כי כאשר האדם אינו יודע כיצד עליו לנהוג, הוא עשה כל שביכולתו בכדי להחליט את ההחלטה הנכונה - אזי מן השמים סייעים אותו להחליט כראוי ומכוונים אותו אל המעשה אשר נכון לעשותו, כאשר דוגמה לדבר הוא מביא ממעשה שהיה עמו, וכך היה:

בתחילת מלחמת העולם השנייה, נמלטו כמה ישיבות על תלמידיהן לוילנא, שהיתה בשלטון 'ליטא'. אכן, בהמשך - כבשו הרוסים את העיר, מצב אשר העמיד את רבינו, שהיה בין הבורחים - בפני התלבטות לא פשוטה:

מצד אחד - סבר רבינו כי מוטב שימשיך במסעו אל עבר ארץ ישראל, אשר רחוקה היא ממקום הסכנה, ובכלל זאת הסכנה

אומר לכם את האמת, אני פותח את ספרי החפץ חיים, משנה ברורה... מתי הוא הספיק את זה? אתה פותח את ה"קהילות יעקב" של הסטייפלער, העמקות הזאת, מתי הספיק את זה? ואני, מה יש לי?

הגה"צ רבי יעקב יצחק גלינסקי זצוק"ל על ענווה וקטנות האדם

"וייגל משה אל הָהָר" (שמות כ"ד, ט"ו)

מסופר, על רבי סעדיה גאון שהיה עושה כל יום גלגולי שלג למרק את עצמו, שאלו אותו תלמידיו, הן צדיק אתה, על איזה חטאים הרב מייסר את עצמו?

ענה להם רבי סעדיה במעשה שאירע עמו.

פעם אחת הגיע לאיזה כפר והתארח אצל יהודי שלא הכירו, לאחר מכן נודע לבעל הבית שאורחו הוא רבי סעדיה גאון! היהודי חשב להתעלף, הוא רדף אחרי הרב, נפל לרגליו והתחנן שיסלח לו. אמר לו הרס"ג, אירחת אותי יפה מאוד ובכבוד גדול, על מה אתה מצטער? השיב לו היהודי - אכן, אך לא קיבלתי אותך כראוי לכבוד הרב.

אבל אתה הרי לא ידעת, ניחמו הרס"ג, אין עליך טענה.

אך היהודי טען שעצם העניין שלא ידע שזהו הרס"ג - זוהי האשמה. אף אני - השיב הרס"ג לתלמידיו, יש לי לשוב על אשר רק היום התגלה לו על גדלות ה' מה שלא היה אתמול. כי בכל יום אני משיג בגדלות ה' יותר מאתמול, ואני שב על מה שחיסרתי בעבודתי לפני לפי גדלותו שאני מכירו עתה.

לומדים מזה יסוד, שככל שמתקרבים יותר לדעת ולשכל, רואים יותר אפסיות האדם, ואפשר לראות בכל יום יותר ויותר מגדלות הבורא.

משה רבינו ע"ה היה הענו מכל האדם אשר על פני האדמה. כי הוא היה בשמים ארבעים יום, וראה את הגדלות של ה' והבין את אפסיות האדם, הוא הבין שהכל מתנה מאת ה' יתברך.

הגמרא (ב"מ פה) אומרת 'איסתרא בלגינא קיש קיש קריא', כאשר יש גרוש אחד ויחיד בקופה, הוא משמיע הרבה רעש כשמנערים אותה. הקולות הם לא סימן שיש הרבה כסף, להיפך - קופה מלאה לא משמיעה קול בניעורה. כי ככל שזה יותר מלא, זה יותר שקט.

גסות הרוח היא סימן לעניות בתורה (שבת לג: סנהדרין כד.), למה? כי ככל שלומדים יותר, מבינים כמה אנו קטנים.

מספרים על בעל התניא שישב בחתונה, והיה הבדחן עובר על פני הקהל ועל אחד אמר תוכחה בחרוזים. כשהגיע הבדחן אל מקום הרב בעל התניא - דילג עליו.

שאלו הרב מדוע אינך אומר לי גם תוכחה?

השיבו הבדחן - אני פוחד שמא תקפיד עלי.

אמר לו הרב - לא אקפיד, אני מוחל מראש, אמור מה שברצונך.

פתח ואמר: במה כוחו של הרב גדול ממני? מה שאני יודע - גם הרב

יודע. מה שהרב לא יודע - גם אני לא יודע. אם כן מה ההפרש ביננו? ההפרש הוא - בין מה שהרב יודע לבין מה שאני לא יודע, זהו ודאי הפרש גדול, אך כמה זה וגם זה לעומת הכמות ששנינו לא יודעים... וזלגו עיניו של בעל התניא דמעות.

להכיר בזה שכל הכוחות הם מה'

אדם פותח אפילו רק ספר של 'אחרון' וכבר חושב, מתפעל - מתי הוא הספיק את כל זה?! אומר לכם את האמת אני פותח את ספרי החפץ חיים, משנה ברורה... מתי הוא הספיק את זה? אתה פותח את הקהילות יעקב של הסטייפלער, העמקות הזאת, מתי הספיק את זה?

ואני, מה יש לי? גסות, כבידות.

עניות התורה גורמת לאדם עזות.

צריך לדעת שגם מה שיש לך - אינו שלך, הכל קיבלת ממנו במתנה. כל גדולי עולם הבינו זאת - שאין לי כלום, וכמו שקיבלתי זאת, אין גבול ליכולתו לתת לי עוד ועוד, אפילו דברים שאני לא חושב שאוכל להגיע אליהם, הרי הכל ממנו! רק פתחו לי פתח כחודו של מחט, וה' נותן כפתחו של אולם.

'עצת ה' היא תקום', 'היא' - אומר האלשיך הקדוש ראשי תיבות של 'אם ירצה השם'. אם אני יודע שבין כך הכל לא שלי, ממילא אין לי ממה להתפעל, הרי מה שיש אינו שלי. הגדולים לא התפעלו גם מקשיים כי הם ידעו שהקב"ה נותן את הכוחות.

[מתוך הספר 'מגיד דבריו ליעקב']

הרב "הריח" שבאמת סוחר היין גנב, אבל הלה טען בלהט: "איך הוא לא מתבייש, לא מספיק שלקחתי אותו בעגלה בלי לבקש על כך אגורה שחוקה, והוא עוד טוען שאני גנבתי ממנו כסף! מה אני אשם שהוא חלם לו חלומות בלילה..."

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל על הסייעתא דשמיא שיש לדיינים

"עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְבַר שְׁנֵיהֶם" (שמות כ"ב, ה')

דרשו חז"ל (ברכות ו ע"א): "מנין לשלושה שיושבין בדין ששכינה ביניהם שנאמר: 'בקרב אלהים ישפוט'". הקב"ה נמצא בבית דין שדנים בו על פי דין תורה.

ממשיכה הגמרא: "ומנין לשנים שיושבין ועוסקין בתורה ששכינה עמהם". אלו לא מליצות ולא גוזמאות, כל מילה בחז"ל זה קודש קודשים. אם כתוב: "מנין לשנים שיושבים ועוסקים בתורה שכינה עמהם", הרי שהשכינה נמצאת עמהם כפשוטו! מהיכן יודעים זאת?

"שנאמר, 'אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע'" כלומר, הדיון בבית הדין הוא בעצם, מה הקב"ה אומר, מה התורה אומרת על המאה שקל הזה - אם שייך לראובן או שייך לשמעון, מהי ההלכה באופן זה ובאופן אחר.

אני הייתי נוכח כששאלו את הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א, האם זה נכון מה שאומרים שדיינים בשעת הדין מרגישים את הסייעתא דשמיא של ה"שכינה עמהם"?

ענה רבי נסים: "אכן, לפעמים מרגישים". כלומר, ה"שכינה עמהם" זה תמיד, זו גמרא מפורשת, אלא שלא תמיד מרגישים זאת. יש פעמים שגם הדיינים עצמם מרגישים את הסייעתא דשמיא הזו של ה"שכינה עמהם". מעצמם לא היו מגיעים לכאלה רעיונות וכאלה מחשבות, לתפוס את החייב, לתפוס את המזיק, רק בזכות ששכינה עמהם, רק מחמת שיש להם סייעתא דשמיא מיוחדת, הם מגיעים גם לדברים שאינם על פי השכל.

לפנינו מעשה נפלא בו התגלתה לעין כל הסייעתא דשמיא המיוחדת שיש לדיינים. המעשה התרחש לפני כמה דורות כמדומני בתקופת ה"נודע ביהודה".

יהודי אחד, שהתגורר במקום מרוחק מהעיר הגדולה, יצר כמות גדולה של יין, שתים-עשרה חביות יין. כשסיים, שכר עגלה עם שני סוסים כדי להוביל את חביות היין לעיר הגדולה פראג.

באותה עירה היה יהודי נוסף שהיה צריך להגיע לפראג, ושמע שמחר היהודי הזה בעל חביות היין שוכר עגלה לנסוע לפראג. פנה אליו ושאל האם יוכל להצטרף לנסיעה כי גם הוא צריך להיות בדיוק

באותו מקום.

"בבקשה", נעה סוחר היין, "אם יש מקום לשתיים עשרה חביות, יש מקום גם בשבילך".

למחרת השקם בבוקר יצאו לדרך, דרך ארוכה שנמשכה כמה ימים. האורח שהצטרף לנסיעה נשא עמו סכום כסף גדול. כשירד הלילה הרגיש שעוד מעט הוא ירדם ופחד על כספו הרב, שלא יגנב בזמן שיישן.

מה עשה?

המתין שסוחר היין ירדם, וידא שהעגלון עסוק בסוסים, ואז הרים את המכסה של אחת החביות שהיה בית קיבול, הטמין שם הכסף, סגר - וגמרנו, כאילו לא היה כלום. שבע רצון שב לתוך העגלה, לא לפני שעשה לעצמו סימן כלשהוא על החבית שבה הוטמן הכסף.

אבל סוחר היין באמת לא ישן. הוא רק עשה את עצמו ישן וראה את מעשיו של היהודי. אחרי כמה דקות הגיע התור של אותו יהודי גם כן לישון, ואז לא פחות ולא יותר, סוחר היין ניגש לחבית, הוציא את הכסף והטמינו בכיסו.

הגיעו למחזור חפצם, העיר פראג. לפני שירדו מהעגלה ניגש האורח לחבית המסומנת, ולתדהמתו - הכסף איננו!

ניגש את סוחר היין ואמר בבכי: "אנא רחם עלי, החזר לי את כספי!"

"על איזה כסף אתה מדבר?" היתמם הסוחר.

"הכסף שהיה כאן במכסה של החבית".

המשך בעמוד הבא

- "אני לא יודע מה אתה רוצה, מה כסף, מי כסף. לא יודע מכלום!..."
התפתח ויכוח עז, ובסופו ניגשו לביתו של רב העיר פראג [כמדומה
שהיה זה ה"נודע ביהודה"] וסיפרו לו: "כך וכך היה המעשה".
שאל הרב את היהודי: "יש לך הוכחות כלשהן שבעל היין לקח את
הכסף?"

"לא", ענה היהודי, "לצער אין לי שום הוכחות".
"אם כך", אמר הרב, הדין הוא 'המוציא מחברו עליו הראיה'. אתה
טוען שמגיע לך כסף מסוחר היין, עליך להביא ראיה. אם לא - לא
תוכל להוציא ממנו!"

התכרכמו פניו של היהודי ולא ידע את נפשו מרוב צער. כל הכסף
שהרוויח בחדשים האחרונים ירד לסמיון. מה יעשה!
ניכרין דברי אמת, ולאדם גדול יש 'חוש ריח' לדעת עם מי הצדק.
אבל מה לעשות, בחוש הריח אי אפשר לפסוק הלכה למעשה בין
תורה, צריך עדים או ראיה.

הרב "הריח" שבאמת סוחר היין גנב, אבל הלה טען בלהט: "איך הוא
לא מתבייש, לא מספיק שלקחתי אותו בעגלה בלי לבקש על כך
אגורה שחוקה, והוא עוד טוען שאני גנבתי ממנו כסף! מה אני אשם
שהוא חלם לו חלומות בלילה..."

אחרי מחשבה פתח הרב ואמר: "רבותי, אכן מצד 'חושן משפט'
נראה שאי אפשר לחייב את סוחר היין על הגנבה, כי על פי דין
המוציא מחברו צריך להביא ראיה. אבל כעת ברצוני לדון מצד 'יורה
דעה', בהלכות איסור והיתר: היהודי טוען שכספו שהיה במכסה
חבית היין נגנב, סוחר היין טוען שהוא לא גנב וכנראה שבאמת לא
גנב. אם כך, יש להניח שהעגלון הגוי הוא זה שגנב את הכסף".

"אם נכונה הנחה זו", המשיך הרב, "יש להניח גם שכשם שפתח
העגלון הגוי את החבית הזו וחיטט בה, כך פתח את כל החביות
וחיטט בהן, וכיון שכך - כל החביות הן יין נסך, ועלי להוציא כרוז

שמהמשלוח הזה אי אפשר לקנות יין כלל!..."
זה כבר היה הפסד גדול של תרפ"ט אלפים עבור בעל חביות היין,
וזה היה נראה לו רע מאד...

מה עושים עכשיו? הוא רצה להרוויח אלפים דולר, וכעת הוא
עומד להפסיד עשרים אלף דולר, ערכן של שתיים עשרה חביות יין,
ומדובר על יין משובח מאד, לא סתם יין.

פנה אל הרב ואמר: "יש לי דבר סתר לדבר עם הרב, משהו סודי".
דבר סודי? בסדר.

נכנסים לחדר צדדי, ואז פתח סוחר היין ואמר: "כבוד הרב, אני מודה
ומתודה, אני הוא זה שגנבתי את הכסף ואני מוכן אפילו לשלם כפל,
אבל העגלון לא נגע ביין..."

אבל הרב לא השתכנע בקלות. "איך תהיה נאמן?" טען כלפי סוחר
היין, "הלא כעת משתלם לך לומר שאתה גנבת כדי להרויח את
ערכו הרב של היין, אבל האמת היא שאין אדם עושה עצמו רשע,
וגם אם אתה אומר שהנך גנב - חס ושלום שאאמין לך, יהודי אינו
גנב! ושוב יוצא שהעגלון גנב וכל היין אסור!"

סוחר היין מתחיל לבכות: "רב'ה, אני גנבתי, לא העגלון!"
"לא נכון, אתה רק רוצה להציל את היין שלך!"

הלה עומד ומתחנן על נפשו, ואז אמר לו הרב: "אתה יודע מה, אם
תעמוד על הבימה בבית הכנסת הגדול של פראג ותכריז: 'אני גנבתי
את הכסף, אני מודה ומתודה!' אאמין לך ולא אאסור את היין" ואכן
כך היה, והכסף הושב לבעליו...

מנין לוקחים כזו סיעתא דשמיא, להגיע לדין אמת ב'חושן משפט'
מכח הלכה ב'יורה דעה'? - אין זאת אלא מחמת ש"אלקים נצב
בעדת א-ל".

(קטעים מתוך הספר 'חי ראובן')

המשך מעמוד 1 | הגה"צ רבי אריה שכטר שליט"א

אותם ואת ילדיהם מעבר לגבול, למקום סכנה שבו עלולים חלילה
להירצח! אולם בסוף התברר שעקב ההלשנה הזאת, שהיתה נראית
בשעתה כאסון, וגרמה לסילוקנו מהונגריה, לא נספינו בשואה. אם
כן, היינו אמורים להביא פרחים לאותו מלשין נקלה... בזכות זאת
יש כיום משפחה ענפה של תלמידי חכמים ויראי ה', וביניהם כמה
מגדולי הדור.

אנחנו יודעים, שהמעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו.
אם מישהו חרף וגדף אותך, והעברת על המידות והרווחת, הרי זה
"מגלגלים זכות על ידי זכאי". אם נכשלת והגבת שלא כראוי, הרי זה
"מגלגלים חובה על ידי חייבי". אם אתה עמדת בניסיון, הוא בעצם
עשה לך טובה.

למדנו כי הקב"ה מצמיח ישועות ובורא רפואות. "מה גדלו מעשיך
ה' מאוד עמקו מחשבותיך" (תהילים צב, ו).

('אריה שאג' - שמות)

כי לא המקל הכהו, אלא האדם האוחז במקל הכהו. במקרה שלנו,
המכה הוא לא אחר מאשר האבא הטוב, בורא העולם, שאוהב אותנו
ועושה הכל לטובתנו.

אבי זצ"ל ואמי ע"ה היו אנשים מיוחדים מאוד גם בענייני 'בין
אדם לחברו' וגם בענייני 'בין אדם למקום'. בכל שבת הם ארחו על
שולחנו כארבעים אורחים. הם היו בעלי יכולת כלכלית, והרבו
בחסדים ובצדקה.

היתה להם בעיה שהם לא נולדו בהונגריה, ועקב כך עמדו בסכנת
גירוש. היתה זו סכנת נפשות, כי מחוץ לגבול עמדו הכן רוצחים,
שרק חיכו לקרבנות חסרי הגנה. לכן הם נאלצו לזייף מסמכים,
במטרה להוכיח שכביכול נולדו בהונגריה. ברם, אחד ממתחריהם
בעסקי הטקסטיל וההנעלה, הלך והלשין עליהם שהם לא ילידי
הונגריה.

הורי יכלו להתרגז על אותו אדם רע מעללים, שבגללו יגרשו

אבי מורי שליט"א, סובל כבר שנים מאסטמה קשה. כידוע, האויב הגדול ביותר לאסטמה הוא האבק. אמי שתחי' עוברת בכל יום בסמרטוט על הריהוט הישן שבבית כדי שלא יהיה שם אבק ח"ו. בנוסף, הצורך החשוב ביותר הוא אויר נקי. בסמיכות לבית הורי היה שטח פתוח וביום מן הימים הקצתה עיריית בני ברק את המגרש עבור בניית תלמוד התורה "באר יהושע"

הרה"ג רבי יחיאל מיכל צוקר שליט"א על משפטי התורה

"וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׁים לְפָנֶיךָ" (שמות כ"א, א')

לכך נאמר אשר תשים לפניך כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם (ה"י)

מו"ר הג"ר אליהו אליעזר יעקבזון שליט"א לימד אותנו:

כשרוצה דוד המלך להמחיש לנו את אהבת התורה הוא אומר: "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב" (תהילים קי"ט קס"ב). גם שלמה בנו שולח אותנו לאותה הסתכלות: "אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה: אז תבין יראת ה' ודעת אלוקים תמצא:" (משלי ב') - בני אדם מבינים מהו כסף, וכמו שהם מבינים איך "לעשות כסף" ואיך להתייחס אליו - כך עליהם להסתכל על התורה. אומר לנו דוד המלך - ניקח את הכסף כמשל ואת העולם הרוחני כנמשל.

לצורך הבנת הענין סיפר הגרא"א: "פעם פנתה אלי פקידה מהבנק וטענה בפני, כיצד יתכן שאין לי שום תכנית חיסכון, אפילו של 300 בחודש, שהרי תכנית כזו נותנת שקט ובסיס קטן לעתיד! פנית לביתי, אספתי את משפחתי, פתחתי דף חשבון ומנית בקול: יש לנו הוראת קבע למוסד פלוני והוראת קבע למוסד אלמוני, הרי שהגענו ל-300, וזהו סכום הכסף המובטח כלכלית ומבסס את העתיד!"

- "אלו דברים שאדם אוכל פרותיהם בעולם הזה והקרן קימת לו לעולם הבא" וכדברי מונבז המלך: "אבותי גנזו למטה ואני גנזתי למעלה; אבותי גנזו במקום שהיד שולטת בו ואני גנזתי במקום שאין היד שולטת בו; אבותי גנזו דבר שאין עושה פרות ואני גנזתי דבר שעושה פרות; אבותי גנזו אוצרות ממון ואני גנזתי אוצרות נפשות; אבותי גנזו לאחרים ואני גנזתי לעצמי, שנאמר: 'ולך תהיה צדקה'; אבותי גנזו לעולם הזה ואני גנזתי לעולם הבא, שנאמר: 'והלך לפניך צדק כבוד ה' יאספך...' (בבא בתרא י"א ע"א)

יש לנו לאסוף את בני המשפחה ולמנות להם מה עשינו למען עתידנו ועתידם - כאן נתנו צדקה; כאן עמלנו לרכישת קנייני נפש נפלאים, אמיתיים ויציבים; זכינו להגבר על מידות - על קנאה ושנאה ולרכוש קנייני נפש שהועברו בגנים לילדים, ואנו נראה עוד דורות ישרים, שמחים בחייהם, רגועים ומאושרים.

התורה נותנת לנו כח להפסיק לדאוג את דאגת המחר

יש בזה עומק גדול יותר: כל חייהם רגילים אנשים לדאוג את המחר - "מה יהיה מחר?", "איך נחתן ילדים?", "איך נחיה בזקנותנו?"... - חלק עיקרי מהאנרגיה שאנשים מוציאים בחייהם הוא על דאגת המחר... אבל הקב"ה רוצה שנחשוב גם על המחר שאחרי המחר, וזה יקרה על ידי שלא נחשוב על המחר!!! ומה הכוונה? - "תמים תהיה עם ה' אלוקיך".

אומרת לנו התורה: במקום לדאוג למחר ולהיות טרודים ממנו, לרוץ ולהתרוצץ, נתנה לנו התורה עצה, ומלמדת אותנו לא לחשוב על המחר, לא לחקור אותו, אלא להתהלך עם ה' המנהיג את המציאות בתמימות. לצפות לאתגרים שיעניק לנו ולקבל הכל בתמימות, והתוצאה אז תהיה - - -

- "אז תהיה עמו לחלקו!"

חלקו של השם יתברך הוא מקור הטוב, ואנו יכולים להיות שם, אולם עלינו ללכת עמו ועל פיו ולא לחקור מאום!!! הגרא"א הביא דוגמה נוספת: אם שכן רוצה להוציא מרפסת והיא

אמורה לחסום לנו את האויר החודר לסלון או למנוע את השמש החורפית לחמם את הבית הקר - זכותנו להתנגד, ומסתמא זה מותר גם על פי הלכה, אבל התורה למדה אותנו - "חוקים ומצוות טובים" ואמרה לנו: "ועשית הישר והטוב", שצרכי חברך יערבו לך כצרכיך, ולכן ניתן לשכן לבנות בשמחה. תחסום הבניה את האויר או את השמש, ובכל יום נשב ונתענג" כמה זכויות רכשנו בויתור זה. הרי כל יום נרשמות לזכותנו ולמעלתנו זכויות ומעלות אין סוף.

תכף לתלמיד חכם - ברכה

חוויה כזאת זכיתי לחוות ביתר שאת: אבי מורי שליט"א, יהודי יקר, סובל כבר שנים מאסטמה קשה, ישלח ה' דברו וירפאהו. כידוע, האויב הגדול ביותר לאסטמה הוא האבק. אמי שתחי' עוברת בכל יום בסמרטוט על הריהוט הישן שבבית כדי שלא יהיה שם אבק ח"ו. בנוסף, הצורך החשוב ביותר הוא אויר נקי. בסמיכות לבית הורי היה מצרך הנדיר בבני ברק - שטח פתוח. היה זה שטח שלא ניתן לבנות בו בנין מגורים כיון שהוא מהווה "מובלעת" בין הבניינים, כך נותר השטח ריק ונקי. וביום מן הימים הקצתה עיריית בני ברק את המגרש עבור בניית תלמוד התורה "באר יהושע". התושבים ידעו, שכשיבנה הבנין יחסם כל האויר שהיה להם עד כה ורעש של מאות ילדים בלע"ה ישמע בכל שעות היום. בד בבד, השביל המוביל לת"ת יבנה כשני מטרים מתחת לחלון בית הורי, והאבק שיעלה ממאות הילדים אמור לכסות את הבית בכל יום... אחד השכנים, של"ע לא זכה לאהבת תורה יתרה, החל להחתים את תושבי השכונה נגד הקמת התלמוד תורה. ברור היה לו, שאבי שליט"א יהיה המתנגד הגדול ביותר, כי בשבילו זה יותר מספק

פיקוח נפש!...

משבא אל אבי, פתח לו אבי "מוסף שבת קודש" של "יתד נאמן" שמספר שבועות קודם לכן התפרסם בו סיפור ש"תפס" את אבי מאד והוא החליט לשמרו. סופר שם, שברחבי ארופה התפשטה מגפה קשה. המגפה עמדה להגיע לוולוז'ין, ובאו וסיפרו זאת למרן הגר"ח מוולוז'ין. הגר"ח הורה שכשתתקרב המגפה יותר יאמרו לו, וכך הוה. הגיע היום והמגפה קרבה מאד. הלכו ואמרו זאת לגר"ח. הוציא הגר"ח את תלמידי הישיבה לרחוב עם סטנדרים וגמרות, ובכל כמה עשרות מטרים העמיד שני חברותות שישבו ולמדו, וכך הקיף את כל וולוז'ין.

- המגפה הלכה והתקרבה, ונעצרה בוולוז'ין!!!

פנה אבי שליט"א לשכן ואמר: "אם רוצה אני חיים ארוכים - אין לי דבר גדול יותר מתלמוד תורה מתחת לאפי, זו השמירה הטובה ביותר! אדרבה! - אם יחסרו חדרים לכיתות כדאי שיבנו אותם בתוך החצר שלנו ממש, וכך תהיה השמירה טובה יותר! ואם על ירידת מחירי הדירות אתה מדבר, הלא הז"ל הבטיחו שתכף לתלמידי חכמים ברכה!". זכה אבי לעמוד בראש הועד שפעלו שלא יאונה לתלמוד תורה כל רע.

מעידני בזאת, שמאז הוקם התלמוד תורה, ברוך ה' סובל אבי ומורי שליט"א הרבה פחות ממחלת האסטמה. לא רק זאת כי אם גם - באותה תקופה רכש לשני ילדיו דירות, ועדין רבצו עליו חובות מחתונות קודמות, ובתוך מספר שנים מועט, אף על פי שעזב את העבודה, חיסל את כל חובותיו!!!

(קטעים מתוך הספר 'להאיר' על סידור התפילה)

* דף היומי בבלי

* דף היומי בהלכה

* ווארט או סיפור לפרשת השבוע

* שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

פעם נכנס גנב אל ביתו של הרב בצפת. הוא היה בטוח שבביתו של הרב ימצא אוצרות, הרי אנשים מפקידים אצלו פקדונות ותרומות. הוא התגנב פנימה, חיפש וחיפש ולא מצא מאומה. חשב הגנב בלבו: אולי הרב מחביא את החפצים היקרים למראשותיו. כשהרב ישן שנת ישרים, הוא פשפש ליד ראשו של הרב ומצא שם שקית...

הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א, על גנבים מסוגים שונים

"כִּי יִגְנֹב אִישׁ" (שמות כ"א, ל"ז)

נעים", יש גנבים ושוודדים, וצריך להציל מידיהם את הכסף הגנוב. אם גנבים היו פורצים אל ביתך באמצע הלילה וגונבים ממך תכשיטים יקרים, מה היית עושה? היית קופץ מהמיטה ורץ ברחובות יחף עם בגדי הלילה וצועק בקולי קולות... לא היית מבזבז שניה אחת אפילו על החלפת בגדי השינה לבגדים רגילים... כל שניה חשובה, זה לא הזמן לשיקולים של "לא נעים".

"איך נדמיתה הלוא יגנבו" - מה דימית בנפשך כאשר באו שוודדים לשדוד אותך מבחינה רוחנית? מדוע אינך זועק מרה? מדוע אינך מוכיח? מדוע בעניינים הרוחניים אינך נוהג - לפחות - כפי שאתה נוהג בעניינים הגשמיים.

"אם גנבים באו לך אם שודדי לילה איך נדמיתה הלוא יגנבו דים". יש גנבים הגונבים מזומנים, יש כאלה שחומדים גם תכשיטי זהב וחפצים יקרי ערך, יש גנבים שלא בוחלים בכלום ונוטלים מהדירה גם רהיטים ומוצרי חשמל. אבל לא ראינו גנבים שמרוקנים את כל תכולת הדירה לגמרי, כולל נורות ומתגי חשמל...

"אם גנבים באו לך - הלוא יגנבו דים", הם לא גונבים הכל. גם אם מרוקנים את הדירה, "הלוא ישאירו עוללות", הם משאירים פריטים קטנים. לכן, אם ראית אדם שמרוקן את כל תכולת הדירה בלי להשאיר בה אפילו חפץ קטן אחד - דע לך שזהו בעל הדירה בעצמו. רק בעל הבית מרוקן את הבית על כל תכולתו, עד הפריט האחרון,

מתנבא הנביא עובדיה: "שמועה שמענו מאת ה' וציר בגוים שלח אם גנבים באו לך אם שודדי לילה איך נדמיתה הלוא יגנבו דים". מי הם הגנבים הללו?

אדם יצא מביתו לבית הכנסת, בדרך הוא פגש חבר ונעמד לדבר איתו כמה מילים, כשסיים את שיחתו עם החבר, הוא מיהר לבית הכנסת, בקושי הספיק לחטוף שמונה עשרה עם הציבור.

הוא לא מבין מה הבעיה. הוא מסביר את עצמו: הרי יצאתי מהבית בזמן, מה אני אשם שפגשתי את החבר שלי?... הרי לא נעים לפטור אותו באמירת שלום רפה, הייתי חייב להחליף איתו כמה מילים. ומה אני אשם שהחבר לא נתן לי ללכת...

על כך נשאל אותו: אילו היית בדרך לעבודה, האם גם אז היית מרשה לעמך לעצור ולפטפט עם החבר? בודאי היית אומר לו בנימוס: "אני מצטער, אני בדרך לעבודה, ואני לא רוצה שה'בוס' שלי יראה שאני מאחר..."

יפה מאד, אך מדוע אינך חושש מאדון העולם כפי שאתה חושש מה'בוס' שלך בעבודה?... מדוע כשזה מגיע לעניינים רוחניים, אתה עושה לעצמך הנחות?! האם היית מעז לאחר לעבודה משום שחבר תפס אותך לשיחה? הרי היית מתבייש להצדיק את האיחור שלך בתירוצים כאלה. ומדוע כשזה נוגע לכבוד שמים, אתה מרגיש נח לתרץ תרוצים שכאלה?

אדם סיים שמונה עשרה, תוך כדי אמירת "ובא לציון" הוא מסיר את התפילין, כשאוחזים ב"אין כאלוקינו, הוא כבר בלי טלית, ולפני "עלינו לשבח" הוא כבר מחוץ לבית הכנסת... מה לעשות, הוא ממהר... והנה בדרך הביתה הוא פוגש חבר, נעצר לפטפט איתו וגולש לשיחה של רבע שעה. פתאום הוא כבר לא ממהר... לא נעים לו מהחבר לקצר בשיחה...

כנגד זה משיבים לו: "אם גנבים באו לך אם שודדי לילה". אם היית עומד בדרך ומשוחח עם החבר שלך, ופתאום היו באים גנבים וחוטפים ממך את ארנקך, האם גם אז היית ממשיך לשוחח איתו כי "לא נעים לך"...? הרי באותו רגע היית עוצר את השיחה ורץ אחרי הגנבים וזועק בקולי קולות "גנבים, גנבים". כאן אין בושה ואין "לא

"מראה מפעים במיוחד אירע פעם, בעיצומו של ועד מוסרי שעסק בענין מידות טובות ולב טוב לזולת. רבי אריה פינקל זצ"ל ציטט את דברי רש"י בתהלים, ומרוב חיבורו אל הדברים וחיבתו ותשוקתו כלפיהם, פרץ בבכי נרגש שסחט דמעות מכולנו..."

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"פי תקנה עבד עברי יש שנים יעבד" (שמות כ"א, ב')

את אשר ראה במחיצת רבו, מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל ה'חזון יחזקאל'. את היחס המיוחד במינו שזכתה לקבל ממנו העוזרת בבית, זאת שהיתה אמונה על מלאכת הנקיון.

מדי פעם הוא היה קורא לה באמצע העבודה, ומבקש ממנה שתנוח מעט. גם הודיע לה באופן כללי שהוא מאד ישמח אם תעשה את מלאכתה בצורה איטית וקלה, מאשר שתעבוד במהירות ובאופן מכביד ומתיש. זאת למרות שהאיטיות הזאת עלתה לו בתשלום נוסף, משום ששילם לה לפי שעות.

היחס הזה של הענקת כבוד שרחש הרב אברמסקי לאותה עוזרת, בודאי גרם לה להסתכל בעין אחרת, טובה יותר, על התורה ודרכי הנועם שלה. גישה כזאת להתייחס בכבוד ראוי לכל אדם בשווה, מבלי לעיין מה טבעו ומעמדו, היא זו שמביאה שלום ושלווה בעולם. מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, בספרו 'אמרי דעת' (חלק ב עמוד כד) מאלף אותנו מנסינו רב השנים בתחום החנוך, כך: "אני אומר לכם, מתוך עובדות קיימות ומנסיון של עשרות שנים, שיסוד הבנין של האדם, איך שבונה את עתידו ומעמיד את עצמו לכל החיים, לא הכשרונות ושאר דברים קובעים זה, אלא רק המידות! אם יש לאדם מידות טובות, אזי יש לו עתיד מזהיר, ואם חס וחלילה המידות הן אחרות, הוא רחוק

דודי, עמוד ההוראה, מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, הסביר פעם שהסוגיה של עבד עברי בעיקרה היא פלא פלאים. הרי ידוע בכל מדינות העולם, היכן שהנוהג הוא על פי חוקות הגויים, מטילים עונשים קשים על גנבים. לפעמים שופטים אותם רק על פי עד אחד, לפעמים על פי קרוב ונוגע בדבר, ואף על פי אומדנא. נוהג זה באצלם מסבירא פשוטה והגיונית, כי אלמלא העונשים הללו 'איש את רעהו חיים בלעו'.

והנה אצלנו, אצל כלל ישראל, באה התורה ואומרת שהגנב לא מתחייב לשלם רק אם ראוהו שני עדים, וגם בזה אם הקדים והודה בגניבה קודם שבאו העדים הוא נפטר מן הקנס. ולא עוד אלא גם אם כבר התחייב, אם אין לו מה לשלם הוא נמכר לעבד. ואז, לא זו בלבד שהוא נפטר מלשלם, אלא שמעתה מזומנים לו חיי נוחות, האדון מחוייב להאכילו מאכלים טובים ומשובחים כפי שהוא עצמו רגיל, ולהלבישו בגדים טובים כפי שהוא עצמו נוהג ללבוש, ואין לו כלל דאגת פרנסה לכלכל את עצמו ובני ביתו.

והמתבונן בכך יתפלא: לכאורה בצורה כזו מה ימנע מהגנב לגנוב? כיצד יהיה סדר בעולם? הרי כל אחד יעדיף לגנוב כדי להגיע למצב של 'ונמכר בגנתו', להיות משוחרר מעול הפרנסה, ולחיות חיי רווח על חשבון האדון?

אלא, כותב הרב אלישיב דבר נפלא ביותר, מכאן נראה שהתורה מלמדת אותנו נקודה חשובה ויסודית: אל לנו להעמיד את עמוד התליה ואת חרב העונשים, שהם אלו שיהוו את בסיס האיום למנוע מגנבים לעשות רע, כי לא זה מה שימנע מהם לשנות את מהותם, לחדול אחת ולתמיד מלפשוט.

אדרבה, מה שכן יגרום להם להימנע מהגניבות, היא דוקא ההנהגה הטובה והרחימאית שניהגו איתם, וההתייחסות כלפיהם בדרך כבוד וברגישות. זאת יחד עם השפעת המידות הטובות שיראו בבית האדון, שהן בסיס ההליכה בדרכי התורה והאמונה בקדוש ברוך הוא, הם יהיו ערבים שהסדר העולמי יתקיים וישתמר כראוי ויתמעטו הגנבים. סברת בעלי בתים הפוכה מדעת תורה. כך היא דעת והשקפת התורה!

הדוגמא הקלאסית למידות טובות, זוהי פרשת עבד עברי! הגאון רבי מיכל זילבר שליט"א, ראש ישיבת זוועהיל, מעיד

מהכל. אמנם יכולים לטעות בו, אבל באמת הוא רחוק ממעלות לגמרי...".

וממשיך שם רבי מיכל יהודה לכתוב משפט מפליא: "וכן ראינו ושמענו על כל גאוני זמננו וגאוני דור הקודם כל אותם הידועים, יסוד היסודות אצלם היה מידות טובות!"

נוראים הם דבריו הנוקבים של הגאון מוילנא בפתח ספר 'אבן שלמה': "כל עבודת השם תלוי בתקון המידות, שהם כמו לבוש למצוות וכללי התורה, וכל החטאים מושרשים במידות... ועיקר חיות האדם הוא להתחזק תמיד בשבירת המידות, ואם לאו למה לו חיים?!"

כאשר נשאל פעם ה'סבא מסלבודקה', מרן הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, כיצד מתמצת הוא את עיקר פעליו בחיים? השיב ה'סבא' משפט עמוק ותמציתי: "השתדלתי לחנך את תלמידיי כי מוטל עליהם להיות קלוג און גוט!" (חכם וטוב).

את עיקר משנתו החנוכית שהנחיל הסבא לתלמידיו, השתית על הצורך לרכוש חכמה וטוב לב. עם שניהם יחד ניתן להיטיב עם הבריות!

אימרה נפלאה היתה שגורה על לשונו של הגאון הצדיק רבי דוב יפה זצ"ל, משגיח ישיבת 'כפר חסידים', בה הרבה לזרז את תלמידיו: "אדם יכול לבחור לעצמו לחיות בגן עדן של מידות טובות, ובמקום זה הוא בוחר לחיות בגיהנום של מידות רעות. תאמרו לי אתם - לא חבל?!"

משמעות האימרה היא, כי אדם שנוהג במידות טובות הרי הוא הראשון שמרוויח מזה, חיייו הם בבחינת חיי גן עדן: אין כעס, אין רטינה, אין עצב, אין דאגה, אין קנאה, אין שנאה. אך במקום זאת הוא בוחר להשחית את מדותיו, בנסיון להיטיב עם עצמו או להרוויח רווח מזערי כלשהו, כשלמעשה הוא המפסיד הראשון והעקרי מהתנהגותו - חיייו הם חיי גיהנום, מלאי רוגז, עמוסי שטנה וכעס. "תאמרו לי אתם - לא חבל?!" הדהדה שאלתו הנוקבת של המשגיח שוב ושוב...

טוהר מדותיו של רבי אריה פינקל

במשך השנים זכיתי להסתופף רבות בהיכלו של דודי, הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר-ברכפלד, ומדי פעם לשמוע ממנו ועדים במוסר. השעות המיוחדות הללו במחיצתו אינן נמחות מזכרוני. אישיותו המרוכמת היתה עבור כולנו דוגמא חיה ומוחשית - מהו זוך וטוהר המידות. בו ראינו סמל של שלימות בתורה, בהנהגה, ביראה ובמידות, שכמוהו רוצה הקדוש ברוך הוא שייראה היהודי.

בשיחותיו של רבי אריה, חשנו תמיד כי דבריו יוצאים מלב טהור, מתוך עיבוד עצמי עקבי קודם אמירתן. לכן דבריו עשו רושם כה גדול על השומעים, ונחרטו עמוק בלבבות. האצילות והנועם המיוחדים בצורת מסירת הדברים, אף הם הוסיפו נופך להשראה המיוחדת שהורגשה בסביבתו, בעת שמיעת מוסריו ואמריו.

יש לציין, כי בענוותנותו המיוחדת במינה תמיד הרגיש שאינו ראוי לומר מוסר לאחרים, ונמנע מלהעיר או לתבוע משומעי לקחו על

דרגות ומעלות, שלפי רום מדרגתו סבר שאינו אווז בהן או שלא רכש בהן מספיק שלימות.

מטעם זה כידוע, סירב רבי אריה בתחילה למלא את מקום אביו, הגאון הצדיק רבי חיים זאב פינקל זצ"ל, מנהלה הרוחני של ישיבת מיר, למסור במקומו את השיחות הקבועות בישיבה. כשדודו, ראש הישיבה, מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ניסה להפציר בו ולשכנע אותו כי הוא ראוי לאותה משרה רמה, הצליח רבי אריה בחכמתו הרבה להפוך את הקערה על פיה, ולשכנע את רבי חיים, כי דוקא הוא עצמו זה שראוי להתחיל למסור שיחות בישיבה...

בסופו של דבר, אכן השתכנע רבי חיים לטעונו של רבי אריה, ובזכותו החל למסור שיחות מוסריות בישיבה, וכך זכה עולם התורה לטעום מעט מההרגשים העדינים של רבי חיים, ולהיווכח בכוחו העצום והבלתי נדלה גם בתחום המוסר. יסודותיו העצומים והנפלאים מתבדרים בשמו עד היום, וספרו 'שיחות מוסר', שרבי אריה עצמו ערך בטוב טעם ודעת, קנה שביתה בבתי מדרשות והיכלי התורה והיראה בכל אתר ואתר.

מראה מפעים במיוחד אירע פעם בעיצומו של ועד מוסרי, שעסק בענין מידות טובות ולב טוב לזולת. רבי אריה ציטט את דברי רש"י בתהלים, ומרוב חבורו אל הדברים וחיבתו ותשוקתו כלפיהם, פרץ בכי נרגש שחט דמעות מכולנו.

היה זה כאשר הקריא את דברי רש"י בתהלים על הפסוק: "אתה כוננת מישרים משפט וצדקה ביעקב אתה עשית" (צ"ט, ד'). מפרש רש"י בשם 'מדדש תנחומא': "אתה כוננת מישרים - פשרה ושימת שלום בין אנשים כוננת באמרך 'כי תראה חמור שנאך רובץ', כי תפגע שור אויבך'. מי הוא שיראה את שונאו גומל לו חסד שלא ידבנו לבו לחבקו ולנשקו?...!"

כוונת רש"י שם לומר, שכאשר צייתה התורה את האדם שרואה את חמור שונאו רובץ תחת משאו לסייע לו להרימו, או כשפוגש את שורו או חמורו של אויבו תועה בדרך ועליו להשיבו לבעליו, יש לה בזה רצון נוסף מלבד המצוה כשלעצמה. התורה רצתה לכוון שלום בעולם בין בני אדם. כאשר אדם רואה את שונאו מסייע לו בטעינת החמור או משיב לו את אבידתו, זה גורם לו לאהוב מחדש את חברו, ואף לחבקו ולנשקו. נמצא שהתורה בחוקיה הישירים מכוננת שלום בעולם.

"צא ולמד", עורר רבי אריה בקול נרגש ונשנק מבכי, "כיצד כל ההלכות והחוקים שמצוה אותנו התורה, הגיונם ושרשם במידות טובות והגונות. כיצד רצון התורה הוא אך ורק ליישר את דרכינו ואורחותינו, שנאהב האחד את רעהו ושננהג כראוי האחד כלפי רגשותיו וצרכיו של השני..."

רבי אריה שסימל בהנהגתו האישית רגש יוצא דופן לצרכי הזולת, בשעה שהקריא את מילותיו הקדושות של רש"י הללו, לבו עלה על גדותיו, עד שלא היה מסוגל לעצור את זרם הדמעות שאיימו לפרוץ בסערה... ראינו את החיבור ואת ההמייה שלו לדברים. 'נפשו יצאה בדברו'!

(מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'אוצרותיהם אמלא')

"פעם נסעתי לחו"ל ופגשתי יהודי עשיר, שהונו הוערך באותה תקופה בחמישים מיליון דולרים. כאשר בקשתי ממנו להניף תרומה להחזקת הישיבה, הוציא האיש שטר בודד בן מאה דולר, וביקש: 'כבוד הרב, ברוך אותי שתוך שנה יהיו לי מאה מיליון דולר!'..."

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א, על תרומות ושכרן

"אם כסף תלווה את עמי את העני עמך" (שמות כ"ב, כ"ד)

לעני, אל תחשוב כי זהו הממון שלך, אלא "אם כסף תלוה את עמי את העני עמך" - הכסף הזה כבר שייך ל"עני" ונמצא "עמך", רק בתורת פיקדון. הקב"ה עשה אותך עשיר, כדי שתוכל להעניק מכסףך לזולת. אמנם על פי חשבונות שמים נגזר עליו להיות עני ועליך להיות עשיר, אבל למעשה הכסף שאתה נותן לו, הוא כסף שלו המופקד ברשותך!

עוד ניתן לבאר את הפסוק: "אם כסף תלוה את עמי את העני עמך" - כשנותן לעני בתורת הלוואה, רק שכר המצוה נמצא איתו. אבל מה שנותן לעני בתורת מתנה, יהיה "עמך" - כל המצווה בשלמותה הולכת עם האדם ושומרת עליו!

מעשה בחסיד עני ואביון, ששתי בנותיו הגיעו לפרקן, אך לא היה לו ממון כדי להעניק להן נדוניה, רהיטים, בגדים ויתר הוצאות החתונה. פנה החסיד לרבו, והשיח בפניו את צרותיו.

האדמו"ר הררה לרגע קט, ולאחר מכן אמר: "לך לעשיר פלוני, ואמור לו כי מבקש אני שייתן לך את עשרת אלפי הרובלים שלי המופקדים ברשותו. ולאות כי אמת דיברת, אתן בידך מכתב המאשר את הדברים בחתימת ידי".

הלך החסיד אל העשיר, מסר לו את בקשת הרבי, והציג בפניו את המכתב הכתוב והחתום. הגביר קרא בחופזה את השורות, והפטיר: "מה רוצה האדמו"ר ממני? מהיכן אביא לך סכום כל כך גדול? הנה לך אלף רובל, גם זה סכום מכובד בהחלט!".

אבל החסיד, שהאמין במצוות רבו ללא עוררין, אמר לעשיר בתוקף:

ה"אור החיים" הקדוש עמד על השאלה, מדוע נקטה התורה בלשון ספק: "אם כסף תלוה את עמי", ולא אמרה בלשון ודאי: "כסף תלוה את עמי", שהרי האדם מצווה להלוות לחברו?

הוא באר, כי בכך באה התורה לומר לאדם: אם הנך רואה שיש לך ממון יתר על מה שנצרך לך לעצמך, הלווה אותו לעניים, והשתמש בו לגמילות חסדים.

הגמרא (בבא בתרא י"ע"א) מספרת על טורנוסרופוס הרשע, אשר שאל את רבי עקיבא: "אם אלוקים אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסן?".

השיבו רבי עקיבא: "כדי שאנו נפרנס אותם, ועל ידי כן תהיה לנו זכות להינצל מדין גיהנום".

אמר לו טורנוסרופוס: "אדרבה, מעשה זה יחייב אתכם בגיהנום. אמשול לך משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שכעס על עבדו, חבש אותו בבית האסורים, וצווה שלא להאכילו ולהשקותו. אך למרות צו המלך, הלך אדם אחד והאכיל את העבד והשקהו. כששמע זאת המלך חרה אפו על שהפרו את פקודתו: והרי אתם קרואים 'עבדים', שנאמר 'כי לי בני ישראל עבדים!' ואם כן כיצד הנכם מעזים להפר את העונש שה' גזר על העני?!"

אמר לו רבי עקיבא: "אמשול לך משל למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שכעס על בנו, חבש אותו בבית האסורים וצווה שלא להאכילו ולהשקותו. אך למרות צו המלך, הלך אדם אחד, והאכיל את הנסיך והשקהו. כששמע המלך כי אותו אדם האכיל והשקה את בנו, שמח במעשהו, ושיגר לו מתנה יקרה. והרי אנחנו קרואים 'בנים', שנאמר: 'בנים אתם לה' אלקיכם', ולכן על אף שהבורא גזר על יהודי פלוני להיות עני, הוא שמח כאשר אנו מפרנסים אותו, ומעניק לנו מתנות!"

על פי זאת מבאר ה"אור החיים" הקדוש פירוש נחמד עד מאד.

הקב"ה גרם לאדם מסויים להיות עני, כיון שעליו לתקן את עצמו בעקבות עבירה מסויימת שנכשל בה. יחד עם זאת, ה' יתברך העניק לאדם אחר עושר, כדי שיוכל להשתמש בממון שקיבל כדי לצבור זכויות לעולם הבא. אך למעשה חלק מהעושר שניתן לעשיר, שייך לעני עוד קודם הנתינה. וכאשר העשיר מעביר לעני את חלקו, שתי הנשמות באות על תיקונן יחדיו.

עוד ניתן לפרש, כי התורה באה לומר לאדם, שכאשר אתה מלווה

"האדמו"ר אמר לי לקחת מידך עשרת אלפים רובל. אם אינך רוצה לקיים את בקשתו ככתבה וכלשונה, אעזוב את ביתך בלי ליטול פרוטה!".

כאשר ראה החסיד כי העשיר עומד על שלו, עזב את הבית כלעומת שבא, חזר לרבו, וסיפר לו את אשר אירע. האדמו"ר שמע את הדברים והגיב בקצרה: "הוא לא רוצה? אין דבר! לך ליהודי פלוני ואמור לו, כי אני מבקש שייתן לך את עשרת אלפי הרובלים שלי המופקדים ברשותו. ולאות כי אמת דברת, אתן בידך מכתב המאשר את הדברים בחתימת ידי".

החסיד עשה כמצוות רבו ופנה עם המכתב ליהודי השני, שלא היה בעל אמצעים. כאשר הלה שמע כי האדמו"ר צווה עליו לתת לעני עשרת אלפים רובל, מיהר למכור את חנותו, שבר חסכוניות, אסף כספים, ונתן לעני את מלוא הסכום בלי להחסיר פרוטה, כשהוא מכריז: "אם הרבי אמר, צריך לקיים!"

לא עברו ימים רבים, והעשיר שלא קיים את בקשת האדמו"ר - הפסיד את כספו וירד כליל מנכסיו. ואילו אותו יהודי פשוט, אשר מכר את חנותו, וקיבץ מכל הבא ליד כדי למלא את בקשת הרבי, עשה חיל בעסקיו, והפך תוך תקופה קצרה לעשיר גדול.

המעשה המופלא נודע ברבים ועורר פליאה עצומה. אולם כאשר נשאל האדמו"ר לפשר הדברים, הוא השיב בפשטות: "בעת שנשמתי עמדה לרדת לעולם, נגזר עלי להיות עשיר. אך אני עמדת מוגד, וטענתי כי אינני יודע כלל אם אוכל לעמוד בניסיון העושר, ולכן בקשתי להעביר למישהו אחר את הממון שנגזר עלי. בקשתי התקבלה, ומשמים הודיעו לי כי הכסף האמור להיות ברשותי, יופקד בידי עשיר פלוני, אשר אליו שלחתי לא מכבר את היהודי, שלא היה בידו ממון להשיא את בנותיו. אך כאשר אותו עשיר כפר בפיקדון, והודיע כי אינו מוכן לתת את כספו לצדקה, בקשתי משמים שיעבירו את הפיקדון לידי אדם אחר שלבו פתוח לצרת רעהו, ומוכן לתת לצדקה בלי חשבונות ותהיות. כך אירע שבזמן קצר הפך העשיר לעני, ובעל הצדקה הפך לעשיר!".

מוסר ההשכל הנלמד מספור זה הוא, שכאשר אדם נותן צדקה, הוא אינו נותן משל עצמו, אלא רק מעביר את הכסף שהיה אמור להגיע בלאו הכי לידי זולתו. וממילא אין כל סיבה לאדם לחשוש כי הוא מפסיד, חלילה, דבר מה בעת שהוא מוזיל מהונו לצדקה.

פעם נסעתי לחו"ל ופגשתי יהודי עשיר, שהונו הוערך באותה תקופה בחמישים מיליון דולרים. כאשר בקשתי ממנו להניף תרומה להחזקת הישיבה, הוציא האיש את ארנקו, שלף שטר בודד בן מאה דולר, ובקש: "כבוד הרב, ברך אותי שתוך שנה יהיו לי מאה מיליון דולר!".

האיש לא הסתפק בחמישים מיליון הדולרים שברשותו, ורצה פי שנים. כל זאת בעוד שלצרכי מצווה הסכים לתת לא חומש ולא מעשר, אלא מאה דולר בלבד. באותה שנה הוא השקיע את כספו בהשקעות כושלות, וכל נכסיו ירדו לטמיון...

לעומת זאת, ישנם בעלי ממון התורמים סכומים מכובדים ביד נדיבה, ומעניקים אלפי דולרים לכל דבר מצוה, וכשאתה אומר להם "תודה רבה", הם עונים לך: "על מה תודה? הרב עושה לנו טובה בכך שהוא מקבל מאתנו, הרב מזכה אותנו!"...

כך נוהג אדם המבין כי הכסף אינו שלו אלא רק מופקד בידו, כפי שבארנו את הפסוק: "אם כסף תלוה את עמי", כי הממון אינו ברשות האדם אלא נתון בידו למען עם ישראל!

רבותינו לומדים מפסוק זה, כי מצווה להלוות כסף לעני הזקוק לכך, ובזה מקיימים מצוות צדקה באופן מהודר.

הגאון החסיד רבי אליהו הכהן זצ"ל, היה תלמיד חכם גדול ועני במיוחד שחיבר ספרים רבים, ביניהם הספרים "שבט מוסר" ו"מדרש תלפיות", וכן "מעיל צדקה" - ספר רב היקף על ענייני צדקה.

רבי אליהו היה גאון גדול, אולם היה משפיל את עצמו ולא היה מוכן לשבת במקום שיש בו כבוד, אלא היה בורח מן הכבוד. היכן בחר לשבת? במקום שבו נמצאים העניים, ואמר: "כאן מקומי, שהלא הקב"ה אוהב מאד את העניים, אף על פי שעשה אותם כך".

רבי אליהו מאריך בעניין בספרו, ומבאר, כי ישנם בני אדם שחושבים: אם הקב"ה עשה אותנו עניים, אות היא כי אינו אוהב אותנו, שאם לא כן מדוע לא נתן לנו די צרכנו בכבוד? התשובה היא, שיש לקב"ה חשבונות שמיים שאין לנו הבנה בהם, אבל אין ספק שהקב"ה אוהב את העניים, עד כדי כך שהוא אפטרופוס של העניים!

לפנינו מעשה נוסף, על צדקה שהצילה את נותנה ממוות כמעט ודאי:

היה זה לפני מספר שנים. לאחר שערכתי ברית בירושלים, ניגש אלי אדם שהציג עצמו בתור מהנדס בחברת התעופה "אל על", ואמר בהתרגשות שהוא חייב לספר לי ספור שקרה עמו:

יום אחד במהלך עבודתו הוא היה צמא, נגש לקיוסק הקרוב כדי לקנות פחית שתיה בחמישה שקלים, שילם למוכר במטבע של עשרה שקלים וקיבל עודף של חמישה שקלים.

לפתע צדה עינו קופת צדקה שעמדה בקיוסק. נטל את חמשת השקלים שקבל עודף והניחם בקופה.

המוכר שראה זאת התפלא: אדם שאינו שומר תורה ומצוות שם את כל העודף שקיבל בקופה? אותו אדם הבחין בתמיהתו של המוכר ואמר לו: "וכי אינך יודע שצדקה מצילה ממוות?!"

לאחר מספר שעות, בערב, נכח אותו אדם בחתונה באולמי 'ורסאי', בו אירע האסון הנורא, שקרסה כל התקרה. רבים קפחו את חייהם באסון זה ועוד רבים נפצעו.

אותו אדם ספר לי שגם הוא היה במרכז האירוע ונפל מהקומה העליונה, אך באותו רגע צץ במוחו המשפט שאמר בבוקר למוכר - "צדקה תציל ממוות", ובאורח פלא הוא ניצל ממוות ויצא בריא ושלם.

זהו כוחה העצום של מצוות הצדקה, שבכוחה להציל את האדם ממוות ממש.

(מתוך הספר משכני אחרין)

נגמרו המשחקים. אני לא מחכה לכלום. לא למחזור הבא. לא למסכת חדשה. ואפילו לא לחודש הבא. באותו חודש כבר ניגשתי למבחן. ידעתי מראש שאני לא אצליח לגמרי במבחן, כי התכוננתי רק לעשרים דף מתוך שלושים...

סדרת שיחות עם אנשים מופלאים הנבחרים על המסכתות

הרה"ח ר' אהרן כהן שליט"א

מאמר חובה למי שעדיין לא התחיל!

לפני חצי שנה לא העלה בדעתו הרב י. מ. מחשובי אברכי הכולל דחסידי בעלזא בניו יורק, שהוא יבחן על לימוד ה'דף היומי' במבחן על 30 דף כל חודש!

איך הכל התחיל?

לפני יותר משש שנים עם ההתחלה הנלהבת של רבבות אלפי ישראל במחזור החדש של לימוד ה'דף היומי' זכיתי והצטרפתי ללימוד בקביעות. מעבר לשעות בהם אני זוכה להגות בין כותלי הכולל, שמרתי בעקביות בלי פשרות על הלימוד היומי בלי וויתור ותירוץ עד שברוך השם זה נעשה אצלי כחלק מסדר היום. כל יום מתפללים שלוש תפילות ביום וכך כל יום לומדים לפחות את הדף, בימים הרגילים כמו בימים העמוסים של ערב פסח וכדומה.

במבחנים לא השתתפת?

לא. בחודשים האחרונים, התוודעתי וקראתי את הראיונות המחכימים והמפעימים עם נבחני תכנית 'קניין ש"ס' החשובים, כשיחד עם זה פתאום התחלתי לקלוט ולהבחין בעוד ועוד חברים מהקהילה המתקדמים בלימוד וידעת התורה. כל אחד בדרכו הוא; זה נבחן על ה'דף היומי' וכמה אפילו נבחרים ב'קניין ש"ס'... בהמשך הכרתי עוד חברים הנבחרים בתכניות שונות הקיימים אצלנו בבעלזא כמו 'אהבת תורה' וכדומה. תחושת ההחמצה שעלתה בליבי לא נתנה לי מנוח ואז הגעתי למסקנה. לא עוד! אני מתחיל להבחן על ה'דף היומי'.

מתי זה קרה?

זה אחד מהנסים שהיה לי. נשמע חיכוך המאושר גם דרך הטלפון החוצה ימים ויבשות. החלטתי יום אחד. נגמרו המשחקים. אני לא מחכה לכלום. לא למחזור הבא. לא למסכת חדשה. ואפילו לא לחודש הבא. באותו חודש כבר ניגשתי למבחן. ידעתי מראש שאני לא אצליח לגמרי במבחן, כי התכוננתי רק לעשרים דף מתוך שלושים. אך למעשה, רק כך יכולים באמת לתפוס את הכיוון והסדר של המבחנים.

בהמשך, סיימו את מסכת מנחות והתחלנו את מסכת חולין, כשברוך השם, כיום, אחר כמה חודשי השתתפות במבחנים אני מרגיש שנכנסתי כבר די טוב לעניין, הלימוד נעשה ביתר בהירות, וכן גם במבחנים אני שולט יותר טוב בחומר וממילא גם ההצלחה...

מהו סדר הלימוד והחזרות?

לא נראה לי שאני יכול לענות על השאלה, הוא מצטנע ומתחמק. אלו הזוכים ונבחרים בתכנית 'קניין ש"ס' יש להם עבר עשיר ובעל ניסיון של עשרות-עשרות מבחנים ואלפי דפים המעידים יותר מהכל, שהדרך מוכחת ומצליחה. אני די חדש על הכביש, בקושי יצאתי לדרך. כך שאני בהחלט בודק את עצמי כל הזמן, ומנסה בכל תקופה את סדר הלימוד והחזרות, בניסיון לראות, מהי הדרך והתכנית הכי טובה והאידיאלית בשבילי.

בכל אופן, בעיקרון בכל יום אני לומד ארבע פעמים את החומר, פעמיים לאט ובהירות ועוד פעמיים במהירות. כשהסדר הוא כך. לפני תפילת שחרית יש לי חברותא ללימוד הדף ברוגע ובהבנה, כשבערב לפני, אנו עוברים במהירות כעשרים דקות על הדף גמרא כהכנה למחר. כך כשאנו מתחילים בלימוד הקבוע, יש לנו כבר את הרקע הנדרש, מהי הסוגיא ולהיכן חותרת הגמרא, כשכל הלימוד נעשה ברמה הרבה יותר גבוהה ומובנת. בהמשך, אני עובר שוב על הדף ברוגע וביישוב הדעת, כשבערב אני מגיע לחברותא הוותיק ואיתו אני לומד כרגיל את ה'דף היומי' כבשנים הקודמות במהירות יחסית.

בנוסף, אחד מהדברים המקשים על הרבה לומדים, הוא שמטבע הדברים צצים ומתעוררים הערות ואי-הבנות במהלך הלימוד, דבר שעוצר את השטף וההתקדמות. לכך כל הערה או שאלה הצריכה להבנה אני רושם את זה מיד ב'מחברת'. כך גם, אף כשהצלחתי להגיע לתירוץ מקובל, אני מעלה את זה על גבי הכתב באופן מובן בקיצור. כך שבחזרות כשרוצים להיזכר מה היה קשה או מה היה התירוץ. הכל מונח לפנינו.

וזה מספיק למבחן החודשי על כל החומר?

קודם כל. הוא מפתיע אותנו. זה לא מופרך, בלימוד טוב של ארבע פעמים יחד עם הבנה ברורה בגמרא. אפשר לגשת למבחן המסכם על החומר החודשי המועיל לסכם ולרענן שוב את כל החומר, אף שאולי הציון לא יהיה כל כך מרשים.

בכל מקרה, הוא מציין, כפי שהקדמתי. עניין החזרות וההכנות למבחן, עדיין לא סגורים אצלי, כשאני בודק כל הזמן איך אני מצליח יותר. אך מה שאני כבר עושה כמה חודשים הוא שלפני המבחן החודשי, אני משקיע במשך יומיים ולפעמים אפילו הצלחתי ביום אחד, לעבור שוב על כל החומר החודשי.

כמו כן, אני מחפש דרכים לסכם כמה שיותר את הלימוד. למשל הוא מציין רעיון שהבחין בדרך-אגב אצל לומד אחר. בסוגיות מורכבות של כמה וכמה שיטות ואופנים, אני פותח גמרא "ארסטקורול" (שוטנשטיין) וכדומה, שם יש טבלאות לסיכום הסוגיא. אני מעתיק את מבנה הטבלה ואני יושב וממלא את הטבלה כפי הנראה לעיני, ורק לאחר מכן אני בודק האם סיכמתי טוב. רעיון זה מסייע לי לסכם את הסוגיא באופן ברור ומתמצת. לא מסתיר הוא את התלהבותו. בנוסף, הוא מתוודה, אין מה לומר. אכן בחודשים האחרונים, הרבה זמנים באמצע השבוע או בימי ששי ושבת שהיו בלתי מנוצלים נוספו אצלי בקודש ללימוד וחזרות, כשאני מרגיש שנכנסתי וקיבלתי עול תורה כפשוטו. ללמוד ולדעת.

מה תענה למי שיתעניין אצלך על ההצטרפות לתכניות הלימודים והמבחנים?

ראשית כל. חשוב לי להדגיש ולהבליט. אפילו מי שאין ביכולתו להבחין על הלימוד. כדאי מאוד להצטרף ללימוד יומי קבוע. אין כמו הצטרפות למסגרת לימודית קבועה. אפילו חברי כמוני הזוכים ליישב באוהלה של תורה במשך היום, גם הם ירוויחו הרבה מהצטרפות לתכנית שכזו. מאז שהצטרפתי ללימוד ה'דף היומי', קבלתי עוד חיבור פנימי ואמיתי לתורה הק'. מהסיבה הפשוטה;

כיום, יהיה זה איזה יום שיהיה. ערב יום כיפור או ערב פסח עם ההכנות לחג. אני נזכר עכשיו, נשמע הוא מתלהב. היה זה צהרי יו"ט ראשון של פסח כשכאן בחוץ לארץ מחכה לקראתנו עוד ליל שימורים בעריכת 'ליל הסדר' השני. הבית המדרש היה מלא בלומדי הדף, שהקריבו מעצמם ובאו לבית המדרש לשמור על קביעתם בתורה!

הוא מוסיף ומספר; רק לאחרונה קלטתי את הכדאיות ללמוד את ה'דף היומי' אפילו כשאי אפשר לחזור ולהבחן עליה. לאחרונה עברתי תקופה בו אחד מהמשפחה חלה והייתי מאוד עסוק בנסיעות והשהייה בבית החולים. בלילה אחד, אחר יום ארוך ומתיש, לפני שתחטפני שינה תפסתי את הגמרא והשלמתי את חובתי יומי, לפחות ללמוד את הדף באופן הפשוט ביותר. אחר הלימוד שלא היה ארוך מדי. הרגשתי ששתייתי מבאר החיים, נפשי ונשמתי חזרה אלי. הייתה זו נוות ביתי שהפליטה לעברי כמסיה לפי תומה "חבל שלנשים אין דף היומי!"

ולעצם השאלה; אין בכלל ספק. הוא פוסק בחדות. חבל על כל יום! כל עניין ההצטרפות לתכנית המבחנים של 'דרשו' זה לא רק הסיפוק של ידיעת הלימוד וההרגשה של התקדמות ורכישת קנייני נצח בתורתנו הקדושה. רק כל הלימוד נעשה משהו אחר. זה נעשה לימוד שעל מנת לזכור. ובכלל, הוא מוסיף, מאז שהצטרפתי לתכנית המבחנים, התאמצות בהבנת הלימוד נעשה הרבה יותר קל, כי זה כבר לא עוד 'לימוד חד פעמי' זה משהו שבעזרת השם יישאר איתנו לנצח...

הצעת פז לפניכם. אל תהססו. אל תישארו מאחור. תשקיעו עוד קצת בחזרה על הלימוד וסיכומו. היכנסו לאחד ממוקדי המבחנים של 'דרשו' הפרוסים בכל רחבי העולם היהודי, והצטרפו ללגיטו של מלך המאוסרים בעם!

לשליחת תגובות לכותב המאמר,
כתבו ל: a0533185209@gmail.com

המשך מעמוד 9 | הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א

פעם נכנס גנב אל ביתו של הרב בצפת. הוא היה בטוח שבביתו של הרב ימצא אוצרות, הרי אנשים מפקידים אצלו פקדונות ותרומות. הוא התגנב פנימה, חיפש וחיפש ולא מצא מאומה. חשב הגנב בלבו: אולי הרב מחביא את החפצים היקרים למראשותיו. כשהרב ישן שנת ישרים, הוא פשפש ליד ראשו של הרב ומצא שם שקית עם פרוסת לחם.. הוא נטל את השקית, כדי שירגיש שהוא לא יצא בלי כלום... בחצות הלילה קם הרב כהרגלו, נטל ידיו והתכוון לצאת מביתו לעוד יום של לימוד תורה ונשיאה בעול הדיינות והרבנות. הוא רצה לקחת את שקית האוכל, חיפש וחיפש, אך היא נעלמה כאילו בלעה אותה האדמה. כשראה את הבית ההפוך הבין שגנב ביקר בביתו בלילה. הרב חשב בלבו: איזה גנב זה? לפחות היה משאיר לי חלק מהאוכל ממתי גנב נטל את כל תכולת הבית ולא משאיר מאומה?... (קטעים מתוך הספר 'דורש ציון' בראשית)

למשל כאשר הוא עובר דירה ומעביר את תכולת הדירה הישנה אל החדשה.

בשכונת הבוכרים בירושלים התגורר הגאון רבי יוסף ידיד הלוי זצ"ל. לפני כן הוא היה גר בצפת, שם כיהן כרב וכאב"ד. הוא היה עני מרוד והתגורר בתוך כוץ. לא היה בו כסא, שולחן ומיטה. הבית לא היה מטויה, בין האבנים היו שורצים עקרבים ולטאות. הקירות היו בעובי של מטר, והוא ישן בתוך האצטבה העמוקה של החלון בקיר. הוא לא היה אוכל בביתו, מידי לילה היה מכין לו את מנת האוכל, בחצות לילה היה מתעורר משנתו ומתחיל את סדר יומו, נוטל את מנת האוכל ויוצא מביתו עד הערב. מנת האוכל היתה זעומה ביותר, וכללה פרוסת פת קיבר, עם תוספות 'מגוונות': יום אחד מרח עליה מעט גבינה ופעם גרגרי זעתר. בדרך צחות הוא המליץ על כך את הפסוק "או גיבן" - זו גבינה, "או דק" - זו שכבת גרגרי הזעתר.

היה זה מחזה מסעיר ונורא הוד, בחדר השינה של הרה"ק רבי יוחנן מטאלנא זי"ע, באמצע היום, נראה הרבי הקדוש מוטל על הארץ במרכז החדר, וזוחל לאיטו לכיוון המטבח... - מה קרה לו לצדיק? האם לא חש בטוב? האם משהו אינו כשורה?

ומהו התירוץ המתוחכם שהציל חיים?

הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א
"אַתְּ הָעֵנִי עֲמֹךְ... " (שמות כ"ב, כ"ד)

להוראת התורה להעניק את ההלואה, יש כאן אמירה שעל המלווה לחוש את עונו ואת מצוקתו של מבקש ההלוואה, לראות את עצמו כאילו הוא העני ממש!

על כך דרש הסבא מקלם זצ"ל, והעלה פנינה נאה ומרגשת. לכאורה, היה ניתן לחשוב בדיוק להיפך, הרי אם אדם יחוש כעני ממש - שמא ואולי לא ירצה לתת הלוואה, הרי כל הסיבה שהוא נותן את ההלוואה היא רק משום שהוא עשיר ואילו חברו עני? אם כן, מה טעם נדרש העשיר לחוש עני טרם נתינת ההלוואה לעני האמיתי?!

ברם, בהתבוננות זו נחשף סוד יקר, כי אין די בכך שהעשיר מבין את העני. כדי להעניק עזרה מכל הלב, כדי לסייע לזולת עם כל הרצון הטוב - על המסייע לחוש את תחושותיו של מבקש הסיוע, להרגיש ולהזדהות עם ההרגשה של מי שמבקש את עזרתו, וכך ייטיב לשלב בעזרה - תמיכה רגשית יקרה ואהובה, שתסייע לעני לא פחות מהתמיכה הכספית בו!

לא תמיד זה קל - כי בחשיבה הרווחת, אנשים נוטים להדחיק מחשבות מצוקה של עצמם ושל אחרים. אנשים פחות אוהבים להרגיש ולחוש חוויות לא נעימות. אין ספק שכל לב מעדיף להימנע מתחושה של דאגה, מצוקה, מתח או לחץ העובר על הזולת. אך למרות זאת, זוהי זכות גדולה ליהודי להקשיב ולהזדהות עם הכאב של זולתו, כי הדבר מקל עליו מאוד מאוד!

וככל שאדם מרגיש, חווה וחש על בשרו את כאב זולתו, ככל שהוא מתמסר יותר להקשיב לו, לשמוע את אנקתו, לחוש את העובר עליו - כך מלבד ההקלה עליו בעצם ההקשבה והאכפתיות, הוא

אחד הדברים שכל לב יהודי חפץ בהם באמת ובתמים, הוא לסייע ולעזור לידיד הנתון בצרה. כל נפש יהודית שואפת לסייע לזולת, לעמוד לימין מכר או בן משפחה, או לתמוך ביהודי הזקוק לעזרה. הרי כל אחד מאיתנו זקוק לפעמים לעזרה, אם בעצה טובה, אם בסיוע פיזי, אם במימון כלכלי, ואם בכל נושא אחר. לכל אחד מאיתנו יש דאגות ומצוקות המעיבות עליו, ונזדקק לעיתים לעזרה מאחרים, שבעצם - מאוד רוצים לעמוד לימנינו ולעזור לנו.

הבעיה היא שלא כולנו יכולים אכן להציל את המצב. לפעמים ניתקל בידיד הזקוק לעזרה כספית - אך אין בכוחנו הכספי לסייע. לפעמים ניתקל במי מבני הבית או המשפחה הקרובה הזקוק לעזרה, אך אין בידינו הכישורים והידע המקצועי הרלוונטי. לא פעם ניתקל בשכן או במכר קרוב או רחוק, המתמודד עם בעיה המעיקה עליו, אך אין לנו כיצד לסייע לו. כלומר, עם כל הכבוד לרצון הטוב הקיים בכולנו, פעמים רבות מאוד אין לנו את היכולות, הכישורים או הידע המתאים, כך שהרצון לסייע נותר בגדר רצון בלבד.

הנה תגלית מרגשת ומעוררת מחשבה, שכדאי כל כך להכירה: כל אדם, באשר הוא, גם אם הוא נטול כל יכולת, תבונה או מומן, יכול לסייע לכל יהודי. כן, כל אחד מאיתנו, גם אני ואתה, יש לנו במה לסייע, יש לנו כיצד לעזור, יש בידנו את היכולת לתמוך. ישנה עזרה ייחודית, מקילה מאוד, מרגשת מאוד, מסייעת במאוד מאוד - שהיא בידיים של כולנו.

לעזרה הזאת יש שם, 'נושא בעול עם חברו'. יהודי רואה יהודי אחר מתמודד, דואג, לחוץ או מפוחד - הוא יכול הרבה להקל עליו אם רק יטה לו אוזן, יקשיב למה שעובר עליו, יזדהה עם הכאב ויחוש את עומק המתח. כי המצוקה הקשה ביותר היא לחוש בודד מול בעיה, להרגיש לבד מול מצוקה. כשמקשיבים לחבר שבמצוקה, כשמעניקים לו את התחושה שהכאב שלו משותף לעוד אנשים - הדבר מחולל הקלה נפלאה, מעניק כוחות רעננים, ומזרים אנרגיות חדשות.

התגלית הזו נחשפת בפרשת השבוע הנוכחית, כשהתורה מלמדת את המצוה להלוות כסף לעני, ונוקטת בביטוי חריג - 'את העני עמך'. במילה 'עמך' מגלה רש"י משמעות עמוקה, נסתרת ומרגשת: מעבר

מסוגל גם להעלות ברעיונו דרכים ועצות נוספות שיקלו על חברו המתמודד, כי זה נהיה אינטרס אישי שלו!

הבה נזכור זאת, כי בכל עת יהודים סביבנו זקוקים לעזרה. אדם מתקשה בחינוך ילדיו, מתמודד עם מצוקה רפואית, חווה לחץ כספי, או מודאג ממשוהו שלא הולך לו כשורה, לכולנו החובה והזכות, היכולת והאפשרות לעמוד לצידו, בעצם ההקשבה, בעצם הדאגה, באמפתיה שנביע, בהזדהות עם הכאב. וככל שנעשה זאת ביתר שאת - כך נזכה להקל מעליו את המשא, ולסייע לו באמת לצאת מצרתו ודאגותיו לחיים שלווים ומאושרים!

70 דרכונים מזוייפים...

היה זה בשנת התרע"ו. השלטון הטורקי נאבק על מעמדו בארץ ישראל מול המנדט הבריטי ששאף להתבסס ולשלוט בארץ. באותה תקופה היה הצבא הטורקי חלש ונטול כוחות, וכל צעירי ארץ ישראל גוייסו אליו בכפיה, כדי לצאת להילחם בידים חשופות בצבא האנגלי החזק, כשלכולם ברורה המשמעות: הרג המוני בידי הצבא הבריטי...

באותן שנים חי בירושלים הגאון רבי חיים לייב אויערבאך זצ"ל, אביו של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, וחמיו של הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל - מפיו הובא הסיפור בספר 'שיח יוסף'. רבי חיים לייב כבר היה מבוגר שאיש לא העלה בדעתו לגייסו לצבא, אך הוא הביט בחרדה בצווי הגיוס שנשלחו לכשבעים אברכים צעירים, והבין כי סכנה נשקפת לחייהם.

רבי חיים לייב לא נתן תנומה לעפעפיו, ועשה כל מאמץ כדי להצילם. כשהוא משקיע מאמץ גדול והון תועפות, הצליח להגיע לשגרירות הפרסית בירושלים, ושם הצליח בעורמה להשיג עבור המגוייסים 70 דרכונים פרסיים, המעידים על אזרחות פרסית. את הדרכונים חילק לאברכים הצעירים, וכך הם ניצלו מגיוס בכפיה בשל היותם תושבי חוץ.

אך הטורקים 'הריחו' שמשוהו אינו כשורה. הרי לא יתכן שבדיקת כל 70 האנשים שזומנו לגיוס - כולם אזרחי פרס ופטורים משירות צבאי. משוהו היה נראה להם חשוד, והם פתחו בחקירה שגילתה מי בדיוק עומד מאחורי התרגיל המבריק הזה שפטר את כל 70 האברכים מגיוס בכח, הלא הוא הגאון רבי חיים לייב.

למעשה, בכך נחרץ דינו. כל מי שמשתף פעולה כדי לעודד עריקה מהצבא - אחת דינו למוות. הטורקים הרשעים לא בזזו זמן, ויצאו למסע חיפושים קדחתני בירושלים הקטנה של אז. עד מהרה הצליחו לגלות את מקום המחבוא בו הסתתר רבי חיים לייב מפניהם, והביאוהו למעצר לפני המשפט, כשלכולם ברור מהו העונש הנורא והאכזר המצפה לו...

'בית המשפט!' - קרא השופט והלם בפטישו על השולחן. רבי חיים לייב התייצב כשאמונה יוקדת בוערת בקרבו כי לא ייזק, אף שכל הסימנים מראים את ההיפך... מחוץ לבית המשפט, הרעישו חבריו וילדי תשב"ר את העולם כולו בזעקות תפילה וקריאת תהלים נרגשת, והכל קיוו כי בכך יצליחו לחלץ את רבי חיים לייב מהגרדום...

אך רבי חיים לייב עצמו לא נרתע כלל. בטוח בה' ובעובדה כי לא יאונה לו רע, התחיל לענות לשאלות השופטים אחת לאחת. הוא הודה כי סיפק דרכונים פרסיים, ורק טען כי האנשים הללו באמת פרסיים במקורם, וזכאים לקבל דרכונים פרסיים על פי החוק. כשנשאל כיצד יתכן הדבר שהפרסיים הללו בהירי עור בעוד הפרסיים כולם כהי עור, השיב רבי חיים לייב בהתחכמות מעושה: 'נו, הלא זה ברור. הם כולם בנים למשפחות רוסייות בהירות עור, אלא שבעת לידתם שהו בפרס כדי להינצל מגזירת הגיוס לצבא הרוסי. לפיכך זכאים הם לדרכון ולפטור מלא משירות בצבא הטורקי, כי פרסיים המה!'

השופט שמע את התירוץ המתפתל, וקבע על אתר: 'התירוץ אותו אני שומע עכשיו, מצוץ מן האצבע, הוא שקרי מיסודו. ובכל זאת - מי שמוחו הגאוני יכול להמציא תירוץ שכזה, מי שהוא בעל כשרונות לדמיין תירוץ כה מורכב, ראש כה חכם - חבל להשליכו לקבורה בארץ, הרי עדין לגדולות... הבה נותירו בחיים!' - קבע, וחתם את הדין...

אותו היום הפך ליום ששון ושמחה בירושלים. כל רבני העיר ואנשיה התקבצו להודות לה' על הנס הפלאי, על כך שרבי חיים לייב הצליח להינצל מגור דין כה קשה, וחיוו ניתנו לו לשלל. ורבי חיים לייב שזכה בחיים, הכריז בהתרגשות ובהודיה עמוקה:

'הרי פשוט שכשיהודי מסתכן למען יהודי אחר הנתון בסכנה, הוא זוכה בישועה שמימית במצוקתו שלו. והלא אני לא דאגתי לעצמי... יהודי המתמסר להצלת אחיו, העושה הכל כדי להעניק להם אפשרות חיים למרות צו גיוס המרחף מעליהם, ברור שבורא עולם ישלם לו כגמולו הטוב ויציל את חייו. כי 'כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים', והנושא בעול עם חבריו ומסור לעזרתם - יד השם תהיה עמו לעזורו!'

הסיפור הזה מלמדנו, עד כמה מגיעה חובת הנשיאה בעול עם החבר. כדי לסייע לזולת כראוי, צריך לחוש את מצוקתו ממש, להרגיש את העובר עליו. וכשיהודי נושא בעול עם חברו וחש את מצוקותיו כאילו הן שלו - הוא גם מצליח למצוא דרכים מקוריות לסייעו, וגם ה' עמו לעזורו להוציא תוכניתו זו מן הכח אל הפועל!

לפעמים אנו עומדים בפני מצב, שהעזרה לזולת או הדאגה עבורו, עלולה להיות לא נחמדה, לא נוחה, דורשת הקשבה ומאמץ. במצבים כאלה, הבה נעמיד לנגד עינינו את דמותו של רבי חיים לייב אויערבאך זצ"ל, שמסר את נפשו למען אחיו, להיות עמם בצרתם ולעשות הכל כדי להצילם. הבה נתמסר למען הזולת, לשאת בעולם, לעשות הכל למענם, וכך נזכה לסייע להם באמת, ובורא עולם ישיב לנו כגמולנו ויזכה אותנו בחיים רגועים ושלווים, שמחים ומאושרים!

הרבי זוחל על הרצפה...

היה זה מחזה נורא הוד, שהחסיד פעימה מלב רואיו, וקרע את עיני המתבוננים בו בתמהון ובבלבול רב. בעיצומו של יום, בשעת צהריים מאוחרת, נראה לפתע המחזה הזה, מעורר התמיהה והבהלה: על יד המיטה, בחדר השינה של הרה"ק רבי יוחנן מטאלנא זי"ע,

סיפור נפלא זה, המופיע בספר 'אמרתך חייתני', מלמדנו עד כמה חשוב באמת לחוש את כאבו של הזולת. לפעמים הוא אפילו לא יידע מזה, הוא לא ירגיש את הענין. אך כדי לפעול באמת למענו עם כל הלב, כדי להתפלל עבורו בהתלהבות ועם כל הנשמה - חייבים להתחיל בהזדהות עם כאבו האישי הנורא, רק אז ניתן לפעול בעבורו.

וגם אם לא נוכל לפעול עבורו דבר, וגם אם אין בנו את הכוחות, היכולות, הכישורים והאפשרויות להצליח להושיעו מצרתו - עצם העבודה שיהודי הנתון בצרה יודע שמישהו אתו, חולק עמו את כאבו וחש את מצוקתו, יש בה הקלה גדולה שלא ניתן לתאר, והיא מאפשרת לאדם הנאנק מרווח נשימה ותחושה טובה שאנשים אתו! הבה נחשוב כיצד נוכל לשאת בעול עם חברינו, לחוש את כאבם ולהרגיש בצרתם. כי זוהי העזרה הגדולה באמת, זהו הסיוע שכולנו מצפים לו!

מיטת בית החולים והמיטה בבית...

כשחלתה רעייתו של הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל, היא אושפזה בבית החולים. בני משפחתו של הרב הציעו לבוא ללון עמו בבית, שכן גם הרב כבר לא צעיר, וראוי כי מישהו יישאר ללון עמו בבית. אך הרב סירב בעקשנות, ולא הסכים בשום אופן שמישהו ילון עמו, וכל התחנונים וההפצרות לא הועילו...

לימים, התבררה הסיבה המסעירה, שהובילה להחלטתו זו של הרב. לכל אורך התקופה בה שהתה הרבנית בבית החולים, נהג בעלה הרב בהתנהגות מעוררת השתאות: לא פחות ולא יותר, הוא הסיר את מזרנו ממיטתו והניחו על הרצפה!

ואת ההנהגה הזו ביקש להסתיר, ולכן לא רצה שמישהו יישן עמו באותם ימים. אך כעבור זמן הדבר נחשף, ואז הסביר הרב בפשטות: 'הלא רעייתי ישנה בבית החולים בחוסר נוחות, במיטה שאינה שלה, בתנאים שהיא לא רגילה להם. איך אני מסוגל לישון במיטה נוחה בתנאים הרגילים שלי, בלי לחוש במקצת את העובר עליה, בלי להרגיש קצת חוסר נוחות!'

כי כשאדם באמת מרגיש את השני - הוא לא יכול להמשיך את שגרת חייו כרגיל, כשחברו מתמודד, נאנק ונאנה. הוא רוצה לחוש את כאב הזולת, חשוב לו לחוות את העובר עליו בתחושה האישית שלו. כי זו הנשיאה בעול הנדרשת, עם בני משפחה קרובים, וגם עם חברים ומכרים.

הבה נאמץ את הגישה הזו, בכל המתרחש בתוך הבית פנימה. נחוש את העובר על בני ביתנו, את הדאגות, המצוקות, הלחצים. זוהי נוסחה בטוחה לעמוד לעזר ולסיוע ככל האפשר, וגם לולא זה - זו דרכו של יהודי, זו שאיפתו!

נראתה דמותו שכובה על הרצפה, וזחלת תוך כדי שכיבה. ממש כך, באמצע היום, הרבי הקדוש מוטל על הארץ במרכז החדר, וזוחל לאיטו לכיוון המטבח... - מה קרה לו לצדיק? האם לא חש בטוב? האם משהו אינו כשורה? מה גרם לו להגיע למצב בו הוא שוכב על הארץ וזוחל כתינוק?!

עד מהרה התיישבה התמיהה: הרבי הקפיד מאוד מאוד על הוראת הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע שלא להוריד את הרגליים מהמיטה לפני נטילת ידיים. הרבי עמד והזהיר על כך אינספור פעמים, בהטעימו כי הטומאה השורה על הידיים לאחר השינה כמורה מאוד ומשפיעה לרעה על היום כולו, ולכן כה חשוב להקפיד על נטילת ידיים דווקא לפני הורדת הרגליים מהמיטה!

הרבי עצמו הקפיד על כך לא רק בשנת הלילה - שלא היה עולה על יצועו לפני שווידא כי מוכנים עבורו מים לנטילת ידיים בשחרית, אלא גם בשנת הצהריים. ובאותו היום, למרבה הצער, שכחו מקורביו ובני ביתו להכין לו מים לנטילה כשיקום ממנוחת הצהריים, וגם כשהתעורר - למרבה התמיהה והפלא, איש לא שם לב לזעקותיו ותחנינותיו. כשנוכח הרבי כי התעורר ואין לו מים לנטילת ידיים - לא העלה ברעיונו בדל של מחשבה לקום מהמיטה ללא נטילה...

לכן החליט הרבי, כי יפיל את עצמו על הרצפה, ויזחל תוך כדי שכיבה לכיוון הכיור. הוא לא ניף את רגליו על הארץ לפני נטילת ידיים ויהי מה, גם במחיר זחילה איטית ומאוד לא נוחה, בוודאי עבור אדם בגילו ובמצבו!

כשבני ביתו גילו זאת ונחרדו, חיש קל הביאו לפניו מים ליטול ידיו, ואכן, תוך כדי שכיבה, נטל הרבי את ידיו, כמנהגו מקדמת דנא. ואז, לאחר המחזה הנורא הזה, כשהכל מסביבו מבינים את גודל חשיבות נטילת ידיים לפני הורדת הרגליים מהמיטה, התיישב הרבי והחל מהרהר: 'למה בעצם קרה לי כדבר הזה? כיצד יתכן שאיש לא זכר להכין לי מים ואיש לא נענה לקריאותי, נראה שמשמים גלגלו שאיאלץ לשכב על הרצפה ולזחול בקושי', הרהר.

ואז, כך סיפר למקורביו, היכתה בו ההכרה. אחד ממתפללי בית מדרשו בשכונת בית וגן הירושלמית, נעצר על לא עוול בכפו, והושלך במעצר בתנאים קשים מאוד, כשהוא כבול ואזוק בידיו וברגליו. הרבי לא נח ולא שקט באותם ימים, עלה ובא אל כל איש ציבור ובפני כל עורך דין, וביקש והתחנן על 'פדיון שבויים' של אותו יהודי, המוחזק במעצר ללא כל סיבה.

'באופן מעשי', העיד הרבי, 'עשיתי הכל למענו, והרבה מעבר. לא נחתי לרגע ולא שקטתי לשניה. אבל לא הרגשתי את העובר עליו, לא חוויתי על בשרי את מצוקתו, לא חשתי על גופי את המועקה של להיות כבול, מוגבל, כמו אסיר בכלא. לכן זימנו לי משמים את ההזדמנות לחוש את כאבו של ידידי, להרגיש בתחושה אישית שלי את מה שעובר עליו, כדי שאוכל לפעול למענו ולהתפלל עליו מעומק הלב...'

שליחת תגובות לכתוב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית להיוזק
ועידוד לימוד התורה

הופיע חדש!

'לקראת שבת מלכתא' שמות חלק ב'

הכרך הרביעי בסדרת הספרים המצליחה
עכשיו בחנויות הספרים המובחרות

ניתן להשיג בחנויות הספרים ובמשרדי 'דרשו': 02-5609000

כיצד פתח הגאון ר' אברהם גניחובסקי זצ"ל לחברותא שלו שלחץ בטעות בליל שבת על פעמון דלתו? ומדוע טרח רבי חיים עוזר, להראות ליהודי את הכתובת המדוייקת שחיפש?

מדוע פרשת 'משפטים' היא הפרשה של רבי ישראל סלאנטר?

הרב בנימין גולד

“ואלה, המשפטים אשר תשים לפניך וגו’” (שמות כ”א, א’-ב’)

דבר פלא הוא עד מאד! פרשת משפטים בה מבוארים המצוות והחייבים שניתנו לישראל, פותחת במצוות שחרור עבדים! וכי לא היה ראוי לפתוח במצוות יותר מרכזיות? כמצות שמירת השבת והמועדים המופיעים בהמשך הפרשה? האם לא היה ראוי לפתוח בחייבים שבין בני אדם בני חורין? מדוע מנתה התורה את מצות שחרור עבדים כמצוה הראשונה בפרשת המשפטים בהם נצטוו ישראל? התמיהה אף גדולה יותר, מהמבואר בהפסרת הפרשה, שמצוה זו של שחרור עבדים, נצטוו ישראל כבר ביציאתם ממצרים! מלבד ציוויה בהר סיני! מדוע?

דבר גדול באה ללמדנו התורה בזה!

פרשת משפטים עוסקת בעניינים שבין אדם לחברו ובהירות בממון חברו, ללמדנו את הזהירות הנצרכת בכבוד השני ובממונו! וכדי להדגיש בפנינו עד כמה צריכה להיות הזהירות לכל אדם באשר הוא, פתחה התורה בדיני עבד - שהוא האדם הבזוי והשפל - גם אותו צריך לכבד ולהזהיר בכבודו! כל אדם באשר הוא אדם יש להיזהר מאד בכבודו!

זה התורה באה ללמדנו - הזהירות בכבוד השני, היא בלא קשר למעמדו ותפקידו, כל אדם באשר הוא אדם, יש לכבדו ולהיזהר מלפגוע בו בגופו בנפשו ובממונו!

לכך גם צייתה התורה על מצות העבדים מיד ביציאתם ממצרים, מבאר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, כי מיד כשהשתחררו בני ישראל מעבדות, כשטעם העבדות והשפלות עדיין בפייהם - אז מצטווים על כבוד העבדים, להבין כמה כל אדם באשר הוא - אדם הוא!

לא לחינם אמרו חכמי דורו של מרן רבי ישראל סלאנטר זצ"ל שנפטר בשבוע של פרשת משפטים, כי זוהי הפרשה שלו! הוא שטרח כל חייו להחדיר את ענין המוסר והמידות שבין אדם לחברו - 'זוהי הפרשה שלו'!

זצ"ל, שפעם הלך ברחוב עם קבוצה מתלמידיו, ניגש יהודי לר' חיים עוזר ושאל: האם כבוד הרב יודע היכן כתובת פלונית? ר' חיים עוזר ענה לו בחיוב, והסביר ליהודי שכתובת זו נמצאת בצד השני של העיר מהלך של מחצית השעה, ולא הספיק היהודי לברר עוד פרטים כיצד מגיעים ואיך, ומיד נטל ר' חיים עוזר את ידו של אותו יהודי והתחיל ללכת איתו את כל הדרך עד שהגיעו לאותה כתובת, ונפרד ממנו היהודי בהכרת טובה. תלמידיו שהיו מופתעים עד מאד מהנהגה זו של רבם, המתינו עד שנפרד מהיהודי, ואז שאלוהו? מדוע טרח הרב ללכת עם היהודי את כל הדרך? וכי א"א לומר לו את הכיוון שעליו ללכת, ואף אם רחוקה הדרך הרי באמצע יעצור וישאל עוד מישהו עד שיגיע לכתובתו? וכי כך צריך רבן של כל בני הגולה שזמנו כה יקר לטרוח? ענה להם ר' חיים עוזר: וכי לא שמתם לבכם לכך, שיהודי זה מגמגם? הלא ראיתם את הבושה הגדולה שהיתה בפניו כשהציג את שאלתו בקושי רב בפנינו! נו, אם הייתי מראה לו את כיון הדרך, והיה צריך באמצע הדרך לשאול עוד אדם כיצד להגיע, ואולי אף פעמים מספר, כמה בושה גדולה היתה ליהודי הזה? שווה היא כל הטרחה ללכת את הדרך הארוכה, ולהראות ליהודי את הכתובת המדוייקת, העיקר למנוע בושה נוספת מהיהודי הזה!

הגאון המופלא ר' אברהם גניחובסקי זצ"ל נודע מאד במידת ההתחשבות בזולת שלו: מעשה נפלא היה בליל שבת אחד, כשאר

מסופר על רבן של כל בני הגולה מרן רבי חיים עוזר גרודזינסקי

הדבר היה נראה מוזר מאד לחברותא, ששנים לומד עם הגאון זצ"ל ואף פעם לא קרה כדבר הזה, ובפרט לגאון ר' אברהם שהיה ידוע בהתמדתו בתורה ומיעוט השינה שהיה מנת חלקו, ובכזו שעה מוקדמת בודאי אין דרכו בכך ועוד בבגדי שינה? לבסוף התברר, כי הגאון ר' אברהם, שמע את צלצול הפעמון, והבין שהחברותא טעה ובשווג לחץ על הפעמון בשבת, והנה עכשיו אם אפתח לו הרי הוא ירגיש בושה, וכדי למנוע זאת, עשה עצמו הגאון ר' אברהם, שכאילו הוא נרדם, ולבש בגדי שינה, והראה עצמו כמו שישן, ואז החברותא יבין שהרב לא שמע כלל את הצלצול כי ישן. עד כדי כך הקפיד הגאון ר' אברהם זצ"ל על חשש פגיעה בזולת, שהעדיף לבייש את עצמו שהלך לישון בשעה מוקדמת מה שלא היה רגיל בו אף פעם והעיקר שלא לבייש את החברותא.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב בנימין גולד, כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

הגיע אליו החברותא שלו שלמד איתו שנים בליל שבת, והנה בליל שבת זה הגיע החברותא ובטעות במקום לנקוש בדלת, הוא לחץ על כפתור הפעמון... וקול הצלצול נשמע בכל ביתו של הגאון זצ"ל. החברותא נחרד מהטעות שקרתה לו, וכשהוא מסתפק האם לסבת על עקבותיו מרוב בושה, החליט לבסוף להישאר ולא להפסיד את הקביעות עם הגאון ר' אברהם זצ"ל, ונקש על הדלת והמתין, אבל בשונה מכל הפעמים שמיד הפתחה הדלת, הפעם שקט... אין קול ואין עונה.

החברותא נקש שוב ויותר חזק, כי ראה שיש אור בבית ואף היה נראה לו ששמע את קולו, הוא נקש שוב בחוזק, ואכן לאחר כמה דקות נשמעו רעשים, ודלת הבית נפתחה.

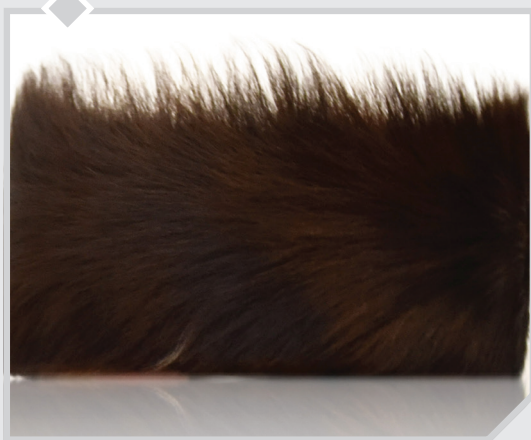
בפתח עמד הגאון ר' אברהם זצ"ל, כשהוא בבגדי שינה, ונראה כאחד שקם ממיטתו משינה עמוקה, ואז הוא אומר לחברותא בנימה של התנצלות: 'אני מבקש סליחה אם נאלצת לנקוש בדלת הרבה זמן, לא נעים שנרדמתי מעט ולכן לא קמתי מיד לפתוח הדלת'.

מהו המקור לחבוש על הראש "שטריימל" בשבת?

"וַיֹּאמְרוּ כָּל אִשְׂרָאֵל דְּבַר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע" (שמות כ"ד, ז')

בספר 'פרי צדיק' (לרבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל - שושן פורים אות א), מביא את הגמ' (שבת פח). "בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, באו שישים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל וקשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע". וביאר שעניין "נעשה" הוא מעשה המצוות בפועל, ו"נשמע" הוא העסק בתורה, להיות הלב שומע לדברי תורה, ומוכיח שם מהמדרש שגם לאחר שחטאו ישראל בעגל, בכל אופן הכתר של "נשמע" נשאר לנו על ידי עסק התורה.

וכתב שעל זה נתפשט המנהג בישראל, ללבוש בשבת על הראש כובע משונה בתוארו, מאותו שלובשים בימי החול, והוא מקיף הראש כעין עטרה, מה שאין כן בשאר הבגדים, שמחליפין אותם רק במה שלובשים בגדים חשובים יותר ולא בתמונה אחרת מיוחדת לשבת, מפני שהתורה הרי ניתנה בשבת, והכובע ירמוז על "כתר תורה" שניתן לנו בשבת מצד "נשמע" כנזכר לעיל.

קב ונקי
הרב צבי וינברג

והוסיף שעל סמך זה, יש נוהגין ללבוש על הראש גם בט"ו אדר [שושן פורים] כובע זו של שבת, והוא לרמז דברינו הנזכרים לעיל, מפני שבשושן נפעל בו הנס על התחדשות הנשמע בדברי תורה, וכמו שאמרו 'הדר קבלוהו בימי אחשוורוש מאהבת הנס', וביחוד ביום זה יום טוב של שושן שהיה התיקון על קלקול העצלות בדברי תורה, ועל ידי מחיית עמלק ביום מחר, הוחזר לנו הכתר של נשמע.

הרב נתן את רשותו להכניסם לחדרו, ובינתיים עד שנכנסו, הוריד הרב את הטלית שהיה עטוף בה עד למטה מגבות עיניו, וכשהם נכנסו לא לחץ את ידיהם לשלום, ואף לא הזמין אותם לשבת, ובנימה קרירה החל היישר בדיון

מה עשה הרב בערכאות של עכו"ם בעיצומו של חג השבועות?

הרב ישראל ליוש

"לא תטה משפט אביונה בריבו" (שמות כ"ג, ו')

חניא, אבא חנן אומר משום רבי אליעזר, ברשע הכתוב מדבר, רשע וכפר עומדים לפניך בדין, שלא תאמר הואיל ורשע הוא אטה עליו את הדין, תלמוד לומר: 'לא תטה משפט אביונה בריבו' - אביון הוא במלוות'. (מכילתא)

'וכי יעלה על לבו של דיין אמת' - שאל הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל - 'להטות את הדין, בגלל שהמתדיין העומד לפניו הוא אדם רשע? הרי זו עשיית שקר גמור, ומדוע צריך פסוק מיוחד בתורה כדי ללמדנו שלא לעשות כן?'

אלא - תי' ר' שלום - נתאר לעצמנו, שני בעלי דינים באים לפנינו לדין, האחד, מפורסם כצדיק גדול, וחבירו גדול ומפורסם גם כן, אבל לא בצדקותו אלא ברשעותו. הרי ברור לגמרי שאם מוטל עלינו להכריע מי הצודק, מיד נטה לומר שהצדק עם הצדיק. זאת באה התורה ללמדנו, אל לנו לקבוע כך מלכתחילה, ולהכריע את הכף לרעתו של הרשע הידוע ברשעותו. אלא בשעת הדין, עלינו להביט על שניהם כאל רשעים, ולדון את המקרה לגופו של ענין.

יעץ לו שיגיש ערעור לערכאה העליונה היושבת ב'פטרבורג' - עיר הבירה של 'רוסיה', והבטיח לו שיבוא להעיד לטובתו. ויהי היום ומועד המשפט נקבע בדיוק ליום חג השבועות בשעה 10:00 בבוקר.

כדי להבין את המשך הספור, נציין שחג השבועות אצל ר' חיים ליב, לא היה דבר של מה בכך. כולו היה אחוז שרעפי קודש, פניו בערו כלבת אש מגודל שמחת התורה. מכריו ציינו כי מי שלא ראה את ר' חיים ליב עולה לתורה בחג השבועות, לא ראה 'קבלת תורה' מימיו. לכל היה ברור שר' חיים ליב לא יעזוב את העיר ביום קדוש זה, ויסע לפטרבורג ויבלה את זמנו בבית משפט, במקום לנצלו בבית המדרש. אך להפתעת כולם, ר' חיים ליב עזב את העיר בערב חג השבועות ונסע לפטרבורג הבירה, ובעיצומו של החג הקדוש, בשעה 10:00 בבוקר התייצב בבית המשפט, והעיד לטובת הרוקח.

כאשר שב לסטוויסק, באו לפניו תלמידיו ושאלו אותו לפרש מסירותו לטובת הרוקח, עד כדי שעזב את העיר ביום קדוש זה כחג השבועות, ובמקום להתפלל בבית המדרש, העיד בבית המשפט... ענה ר' חיים ליב כנגד המתמיהים: 'מדוע תתפלאו על מעשיי?! הרי זו 'מכילתא' מפורשת, 'לא תטה משפט אביונה בריבו' - אביון הוא במצוות, ואם כן הרי פשוט, אילו לא הייתי נוסע לפטרבורג להעיד לטובת הרוקח, הרי הייתי עובר על לאו מפורש בתורה...'

הגאון רבי ברוך עפשטיין זצ"ל בעל ה'תורה תמימה' מספר בספרו 'מקור ברוך' על דוד זקנו הר"ר שמעון זימל הלוי עפשטיין זצ"ל

ר' שלום תיבל ביאור זה במעשה שהיה אצל הגאון רבי חיים ליב מסטאוויסק זצ"ל שהיה נערץ מאוד על כל מכריו. אף הגויים בסביבתו באו אליו לדין, ונמנעו מלדון בבתי המשפט, כי סמכו יותר על ר' חיים ליב שיוציא דין אמת וצדק.

פעם פרץ סכסוך ממוני בין ראש הקהל של סטאוויסק לבין רוקח העיירה, ועל אף שזה האחרון לא היה שומר תורה ומצוות, והיה נמנה בין המשכילים מברלין, מכל מקום הוא בא לדין תורה אצל ר' חיים ליב.

לאחר ששמע ר' חיים ליב את הצדדים, פסק לזכותו של הרוקח ולחובתו של ראש הקהל. ראש הקהל לא קיבל את הדין, וכעס מאוד על שהרב מזכה את הרוקח, בהיותו ידוע כמחלל שבת היחיד בעיר. בא הרוקח לפני הרב, וסיפר לו שראש הקהל אינו מציית לדין, ומסרב לקיים את דברי הרב. בשמוע הרב כדברים האלה, התיר לרוקח לתבוע את ראש הקהל למשפט בערכאות של הגויים.

מועד המשפט הגיע, והשופט הגוי אשר אין דעתו ישרה, פסק הפוך מה'דין תורה' וזיכה את ראש הקהל וחייב את הרוקח. שוב בא הרוקח לר' חיים ליב וסיפר לו את אשר ארע בבית המשפט. הרב

הרב דרש בשלום ובשלום משפחתם, והתעניין בעסקיהם. הרב אף ציווה לבני משפחתו להכין להם כיבוד כראוי וכיאה לכבודם. חיש מהר רבתה התכונה בבית הרב, המשפחה כולה נרתמה לאירוח האורחים הנכבדים, והשמחה והששון, העונג והנעימות, החליפו את היחס הקר והמנוכר אליו זכו עד כה.

לפני שנפרדו העשירים מהרב, ביקשו להעניק לרב 'שכר פסק דין' כפי שהיה נהוג בימים ההם לשלם לדיין, אך הרב סירב לקחת מהם את הכסף ואמר: אינני צריך דבר, בני קהילתי מספקים לי כל צרכי. ואף אינני רוצה לצבור כסף, כי מלבד דאגת השמירה עליו, לא ייצא לי מזה דבר!.

העשירים המשיכו להפציר ברב לקבל מהם בכל אופן את הכסף, וכאשר ראו שהוא מסרב בכל תוקף, הציעו שיקח את הכסף ויחלקו לצדקה, כפי ראות עיניו.

'קשה לי לחרוג ממנהגי ולקחת מכם את הכסף' - אמר להם הרב - 'אך אם בכל זאת אתם מתעקשים, הנה נמצא כאן איתנו אברך, [וסימן על זקנו של בעל ה'תורה תמימה' - מספר הספור], תנו לו כמה שתמצאו, והוא יטרח למצוא אברך תלמיד חכם עני שתורתו אומנותו, וימסור לו את הכסף, ובזה יהיה מעשה הצדקה שלם עבור כולנו. הסכימו העשירים להצעתו של הרב, פתחו את כיסם ביד רחבה ומסרו לשליח כסף רב לטובת התלמיד חכם שימצא.

העשירים כבר התכוננו להיפרד מהרב, וכנראה שסערת רוחו של ר' קאפיל עוד לא שקטה מהעלבון שספג, ולפתע פלט: 'מחל לי כבודו, התלמיד חכם שיקבל את הכסף, ביום מן הימים כאשר יוכתר בכתר הרבנות וישב לדון, גם יקבל את פני בעלי הדין, באופן שרבינו קיבל את פנינו?'

כל העומדים בחדר נרעדו לשמע השאלה המתריסה, גם פניו של ר' קאפיל עצמו חפו, כשסיים את שאלתו. רק הרב עצמו נשאר שליו ורגוע, פניו לא השתנו ולא נראה בהם כל רוגז או עצב. הוא קם ממקומו, הרהר קמעא, ואמר: 'רואה אני כי עדיין מקפידים אתם על יחסי אליכם בתחילת הדין, ובודאי חושבים אתם כי נהגתי כך מהעדר נימוס או מרוח גבוהה שיש בי. אבל דעו לכם, ידידי, שחלילה לי לנהוג כך מהסיבות הללו. אלא, הרי הורו לנו רבותינו במשנה: 'כשיהיו בעלי דינין עומדים לפניך, יהיו בעיניך כרשעים, וכשנפטרים מלפניך, יהיו בעיניך כזכאין, כשקבלו עליהם את הדין', וטעם הדבר' - הסביר להם הרב - 'כי אם מתחילה יהיו בעלי הדינים כצדיקים בעיני הדיין, הרי יאמין לכל דבריהם, ומתוך יחסו החם אליהם יפליגו בטענותיהם ויתרחקו מן האמת, ולא ייצא הדין לאמתו, לכן' - סיים הרב - 'כאנשי מעלה ובעלי דרגה, מצפה אני מכם כי תבינו לחוקי התורה, אל תרגזו ואל תתעצבו, כי לגודל מידת האמת נהגתי כך'.

רגועים, שמחים ומאושרים, הודו העשירים לכבוד הרב על שעת קורת רוח שהיתה להם במחיצתו, וברוב אהבה וחיבה לווה אותם הרב אל מרכבתם שהמתינה להם ברחוב ביתו.

שהיה גביר מפורסם ובעל צדקה גדול, והיה מנהל עסקיו עם שותפו הר"ר קאפל הלפרין זצ"ל, שגם הוא כשותפו נתפרסם במעשי הצדקה שלו.

פעם היו שניהם בעיר 'ביאלסטוק' ונתעורר ביניהם דין ודברים על אחד מפרטי הסכם השותפות שביניהם. והחליטו לברר את הענין אצל המרא דאתרא הגאון רבי משה זאב מרגלית זצ"ל, בעל ה'מראות הצובאות' ושו"ת 'אגודת אזוב', שהיה אחד מגדולי הדור ההוא, ונתפרסם שמו לתהילה בקשרי תורה וידידות עם גדולי עולם. כשהגיעו השותפים לחצר ביתו של הרב במרכבה הדורה, כיאה למעמדם הרם, הבחין בהם שמשו של הרב מבעד לחלון הבית, ומרוב התרגשות מבואם של שני נכבדים אלו, רץ אל הרב והודיע לו על בואם של האורחים המכובדים. הרב לא התפעל כלל מדברי השמש, ובשלוות הנפש הורה לו להכניסם אל מסדרון הבית, לתלות שם את מעיליהם, ולהכניסם אל חדרו.

השותפים שוחחו עם השמש, ולאחר שדרשו בשלום הרב ובמעשיו כעת, ביקשו מהשמש שיודיע לרב שהם באו אליו ל'דין תורה', בעקבות דין ודברים שנתגלה ביניהם בענין השותפות.

הרב נתן את רשותו להכניסם לחדרו, ובינתיים עד שנכנסו, הוריד הרב את הטלית שהיה עטוף בה עד למטה מגבות עיניו, וכשהם נכנסו לא לחץ את ידיהם לשלום, ואף לא הזמין אותם לשבת, ובנימה קרירה החל היישר בדיון, ואמר: 'זימל וקאפל, מי מכם התובע, יטעון תחילה?'

השותפים נדהמו מכיסוי פניו של הרב ומקבלת הפנים הצוננת. הם כלל לא הורגלו בכך, מעמדם הרם ותמיכתם במוסדות התורה, הקנה להם מקום של כבוד גדול בכל מקום אליו היו באים, והנה כאן, מלבד היחס הקר, קורא להם הרב בשמותיהם הפרטיים ללא תואר מקדים, 'הרב' וכדו'. אך משום כבודו של הרב, ויראת הרוממות שרחשו לו, השתדלו בכל כוחם לשלוט ברוחם והבליגו על היחס המשפיל שחשו מצידו של הרב.

'אני התובע' - פתח ר' זימל. 'דבר דבריך' - צוה עליו הרב. מצב רוחו של ר' זימל וסערת נפשו גרמו לו לקצר את דבריו. לאחר שסיים, פנה הרב לר' קאפל ואמר: 'קאפיל, עתה דבר אתה את דבריך! גם הוא כתבירו דיבר את דבריו בקיצור ובקרירות.

לאחר שסיימו שניהם לטעון טענותיהם, ביקש מהם הרב שימתינו בחדר הסמוך עד שיחקור ויברר הדין לאשורו. הם עשו כדבר הרב, ויצאו מחדרו בתחושה שהם לא ממש רצויים בבית דינו.

לאחר שסיים הרב לברר את הדין, ביקש מממשו שיקרא לבעלי הדינים, וכשהוא עדיין עטוף בטליתו עד מתחת לעיניו, הציג בפניהם את פסק הדין על כל פרטיו, דבר דבור על אופניו.

'זימל, האם מקבל אתה את פסק הדין?' - שאל הרב. 'אני מקבל!' - השיב ר' זימל.

'קאפיל, האם מקבל אתה את הדין?' - שאל הרב גם את הנתבע. וגם הוא ענה - 'כן, מקבל אני!'

כששמע הרב את תשובתם, הרים את טליתו מעל פניו, הושיט להם יד, וברגשי כבוד וידידות, האיר להם פנים והושיבם בסמוך אליו,

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו לו:
israel.layosh@gmail.com

בשנים האחרונות נתגלו תולעים בכמה מיני דגים שלא ניתן להפרידם מהדג, האם יש לאסור מינים אלו של דגים?

זווית
הלכתית
ב'דף היומי'

הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א
מורה הוראה נאות שמחה - מודיעין עילית

שלבי ההתפתחות של "אניסאקיס" בדגי ים
ואיסור אכילת הדגים הנגועים

מסכת חולין דף סז:

בשנים האחרונות נתגלו בכמה מיני דגים תולעים בתוך בשר הדג הנקראים "אניסאקיס" ובכל הדגים שיש תולעים אלו בבשר יש גם במעייהם, ואותם דגים הנגועים בסוג זה של תולעים לא ניתן להפריד התולעים מהבשר, כמו כן גם במעייהם שלהם יש תולעים אלו, והשאלה האם יש לאסור מינים אלו של דגים, או שמא דינם כדין תולעים שבבשר שהם מותרים, ומה הדין כאשר התולעים גם בבשר וגם במעייהם האם נידונים כתולעים שבבשר או כתולעים שבמעייהם?

האם יש תולעים המותרים באכילה

ובכן הבה ונלמד את הסוגיא בחולין (דף ס"ז ע"ב) הגמרא דנה האם סוג תולעים הנקראים קוקיאני מותרים באכילה, לדעת רש"י הם תולעים בבהמה בכבד או ריאה, ולדעת תוס' רק בדגים מדובר כי בבהמה בודאי אסורים, והצד להתירם כיון שנעשים מגוף הבשר ואינם שרץ הארץ או שרץ המים, והצד לאסור כיון שבאו מבחוץ, ומסקנת הגמרא לאסור כיון שבתוך השינה נכנסים לו מבחוץ דרך חוטמו, עוד מבואר בגמרא שדרני [מין תולעים] שבבהמה אסורים כיון שבהמה טעונה שחיטה ואילו בדגים מותרים כיון שאין טעונים שחיטה.

ונפסק בשו"ע (יו"ד ס' פ"ד סעיף ט"ז) שתולעים הנמצאים בבשר הדג מותרים, והנמצאים במעייהם אסורים, הואיל ובאו מבחוץ.

גידול האניסאקיס

עתה נשוב לתולעי ה"אניסאקיס" ונבאר דרך התפתחותם כפי שנתבאר ע"י חוקרים יראי שמים, תולעים אלו מצויים רק בדגים של ים ולא בדגי נהרות וברכות, ובדרך ההתפתחות מבואר בספר בדיקת המזון כהלכה להגר"מ ויא שליט"א בכמה שלבים, הביצים הזעירות בים מתפתחות לתולעים קטנות מקרוסקופיות בקרקעית הים ושם נאכל ע"י סרטן [הנקרא שרימף], אח"כ דגים הראויים לאכילה כגון הערינג בולעים את הסרטן עם התולעת שבתוכו ואח"כ כלב ים טורף דגים אלו והתולעים משריצים ביצים במעיו ויוצאים עם ההפרשות שלו לקרקעית הים, ומתפתחים לתולעים וחוזרים שוב דרך הסרטנים שבולעים אותם ונאכלים ע"י דגי המאכל.

סכנת "אניסאקיס"

תולעת ה"אניסאקיס" נחשבת סכנה בריאותית וגורמת לתמותה ח"ו למי שאוכל אותה חיה, לכן הוראות משרד הבריאות לבשל את הדגים הנגועים כדי להמית את התולעים, ובהערינג שנכבש ללא בישול ההוראה להקפיא בהקפאה עמוקה למשך זמן כדי שימותו התולעים.

ההלכה באניסאקיס

עתה נבאר אם מותר לאכול דגים נגועים באניסאקיס כפי המבואר

בגמרא ובשו"ע תולעים שבבשר הדג מותרים באכילה ולא חוששים שבאו מבחוץ, אך תולעים אלו מצויים בעיקר במעייהם והדגים הנגועים יש בהם תולעים בחלל הבטן ובמעייהם באופן שמסתבר שבאו מהמעייהם לבשר.

ויש שצדדו להתיר מאחר שמבואר בגמרא שתולעים הנמצאים בבשר הדג מותרים, לא נשמע לחוקרים נוכרים ולדעותיהם המנוגדות לקבלת חז"ל הקדושים.

אכן הסכמת הרבה מפוסקי זמנינו לאסור את התולעים, וכפי שביאר מו"ר הגרמ"ש קליין שליט"א בקונטרס שאלת משה, שהואיל ומין זה של תולעים נמצאים גם במעייהם, ובזה קבלת חז"ל הקדושים לאסור, א"כ ודאי שאותם התולעים שבמעייהם אסורים, ויש הרבה הוכחות שהתולעים שבבשר נכנסות מן המעייהם ע"פ ניסויים שערכו יהודים יראי שמים לגדל את מיני הדגים בתוך רשתות שלא יאכלו סרטנים ושרצי ים ואז אין בהם תולעים, ומה שנאמר בגמרא שתולעים שבבשר הדג מותרים בודאי מדובר במין תולעים שנמצאים רק בבשר ולא במעייהם, וכתב מור' שכן דעת מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל ומרן בעל שבט הלוי זצוק"ל לאסור דגים אלו. לתועלת הציבור נזכיר רשימה "חלקית" של הדגים שיש בהם חשש אניסאקיס ואסורים באכילה, והדגים שאין בהם תולעים אלו ומותרים לאחר השגחה וניקוי טפילים שבעור ושאר תולעים.

הדגים האסורים הם: א. בקלה ב. הערינג ג. מקרל שלם ד. סול המויבא מסין אסור.

להלן הדגים המותרים: א. סלמון נורבגי (לבדוק שבא מנורבגיה בארץ יצור) ב. אמנון- מושט ג. קרפיון ד. כסיף ה. נסיכת הנילוס ו. טונה ז. בורי.

שאר דגים שלא פורטו יעשו שאלת חכם.

תגובות ניתן לשלוח לפקס 08-9791445

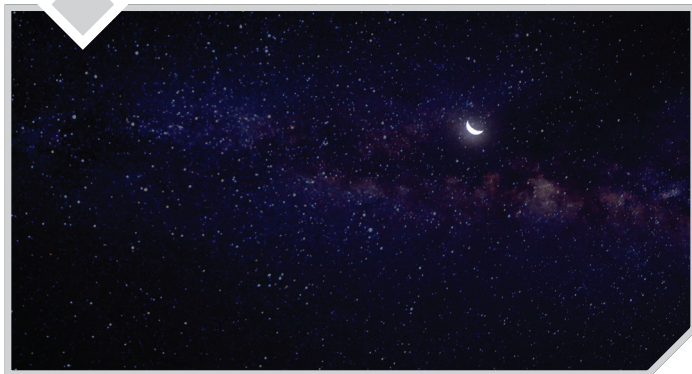
סעודה שלישית שסיימה לאחר צאת הכוכבים, האם עולה למנין 'המאה ברכות' של שבת?

הלכה
במעגל
השנה

הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג שליט"א
נלקט ממשנ"ב מהדורת דרשו

ומי שמחמת בריאותו אינו יכול להרבות באכילה,
האם מכל מקום יש ענין להרבות בברכות?

נדונים הלכתיים אלו נכתבו על מנת לעורר לב הלומדים, ולהלכה יש לעיין במקורות. הובאו בביאורים ומוספים משנה ברורה מהדורת 'דרשו'

יוכל להגיע למנין מאה ברכות, יש ענין להוסיף לברך כמה שיכול כדי להשלים המנין, והביא הגר"ח קניבסקי ראה לכך מהרמב"ם בפ"א מהל' ברכות ה"ז, שכתב יזהר אדם בברכה שאינה צריכה 'זירבה בברכות הצריכות', ומשמע שיש ענין להרבות בברכות אפילו שלא יגיע למנין מאה ברכות.

האם נשים חייבות לברך 'מאה ברכות' כל יום?

במשבון מנין 'המאה ברכות', הביא המשנ"ב (סי' מו ס"ק יד) את ברכות ציצית ותפילין [שלפי דעת הרמ"א מברכים על התפילין שתי ברכות].

ומכך שמנה המשנ"ב במנין 'מאה ברכות' גם את ברכת ציצית ותפילין, דייק בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' כג) שנשים אינן חייבות במאה ברכות, שהרי אינן חייבות בציצית ותפילין ולא מנה להן המשנ"ב מנין אחר למאה ברכות. וכן הורה הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פכ"ב סכ"ה). ובטעם הדבר ביאר שחשבון המאה ברכות כולל את שלש התפילות של היום וגם את ברכות קריאת שמע, והרי ודאי שפטורות מחלק מהן, ולכן מסתבר שלא חייבו את הנשים במאה ברכות [ויש שהביאו שלדבריהם, לא נתקנה תקנה זו אלא על האנשים וכגירסת הכל בו ועוד, שמתו בכל יום 'מאה בחורים', ועל האנשים היתה קלה ולא על הנשים, ראה בספר ברכת איתן סי' ב].

אכן, יש שהביאו בשם הגר"ש אלישיב (ישיב משה עמ' יט, פניני תפילה עמ' ע, אשרי האיש פ"ז אות א) שגם נשים חייבות במאה ברכות בכל יום [הלשון בפניני תפילה בשמו 'רצויו' שישלימו מאה ברכות], וכן הביאו בשם הגרא"ל שטיינמן והגר"ח קניבסקי (נוטרי ברכה עמ' פ, שאלת רב עמ' פ) שנשים ישלימו את מנין הברכות בפירות וירקות.

סעודה שלישית שסיימה לאחר צאת הכוכבים, האם עולה למנין 'המאה ברכות' של שבת?

בחוב אמירת 'מאה ברכות' בכל יום שתקן דוד המלך לפי שהיו מתים מאה נפשות מישראל בכל יום, כתב המשנ"ב (סי' מו ס"ק יד) את חשבון הברכות, והתחיל למנות את החשבון מהלילה, ולא מהבוקר, כדעת רוב הראשונים. וכן משמעות דבריו שהמנין מתחיל מהלילה, ממה שכתב לגבי מנין מאה ברכות בשבת (סי' רצ ס"ק א) שגם בליל שבת ישלים המאה ברכות של שבת.

ויש לדון לענין האוכל סעודה שלישית וממשיכה לתוך הלילה, האם ברכת המזון תעלה למנין הברכות של שבת, כי סעודה זו התחילה מבעוד יום ושייכת לשבת, או שכיון שלמעשה מברך בלילה של יום ראשון, אז הברכות האלו עולים למנין הברכות של יום ראשון?

ובאמת שנחלקו בזה הפוסקים, בשו"ת שבט הלוי (ח"ה תשובה כג) כתב שמצטרפות הברכות של ברכת המזון למנין המאה ברכות של שבת. מאידך, הגרש"ז אויערבך הורה (שיח הלכה ח"ב תשובה א בתחילת הספר) שאם בירך לאחר צאת הכוכבים, הרי זה נחשב במנין היום שלאחריו.

ואלו הנוהגים להתפלל תפילת ערבית של ליל שבת מבעוד יום ואף מקדש מבעוד יום, כתב הגרש"ז אויערבך (שם) שמצטרפות הברכות למנין המאה ברכות של יום שישי ולא למנין של שבת, וכן ברכת הדלקת נרות שבת שהיא מבעוד יום, שייכת למנין המאה ברכות של יום שישי, אלא שהסתפק על הברכות שמברך בין השמשות לחשבון של איזה יום הן נמנות.

מי שמחמת בריאותו אינו יכול להרבות באכילה, או שידע שלא יוכל להשלים למנין 'מאה ברכות', האם מכל מקום יש ענין להרבות בברכות? המשנ"ב (סי' מו ס"ק יד) בהביאו את חשבון מנין 'מאה ברכות', מצרף את חשבון הברכות שמברך אדם על אכילתו במשך היום, שחשבון שתי סעודות שחרית וערבית, יש שש עשרה ברכות, על נטילת ידיים, המוציא, וארבע של ברכת המזון, וכוס של ברכת המזון שמברך לפניו ולאחריו, הרי שמונה ברכות לכל סעודה [ואף אם לא שותה כוס בברכת המזון, הרי אדם שותה ואוכל גם בין הסעודות, ובה משלים ברכות האכילה].

אדם שמחמת בריאותו אסור לו להרבות באכילה, האם יש ענין להרבות בברכות אחרות שכבר אמר, כדי להשלים את מנין 'מאה ברכות'? דעת מרן הגר"ז מבריסק (אילת השחר דברים פ"י פסוק יב, ושו"ת תשובות והנהגות ח"ד סי' קנג) שאין ענין לברך כמה שיותר ברכות. מאידך, דעת מרן הגרא"ל שטיינמן (אילת השחר שם) והגר"ח קניבסקי (אישי ישראל פ"ה הע' סט) שגם מי שלא

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו לו:
bdirshu@neto.net.il

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליטי"א

הרב **מאיר שפרכר** שליטי"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליטי"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/1

הרב **אפרים סגל** שליטי"א
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 1/3/2

הרב **אריה זילברשטיין** שליטי"א
הדף היומי בהלכה • עברית
שלוחה 1

הרב **יוסף מגנוז** שליטי"א
הדף היומי בהלכה • צרפתית
שלוחה 1/4

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליטי"א
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 1/3/1

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

מי חשש שהנאה מלימוד התורה יכולה להיות בגדר 'שוחד'? והאם משלוח מנות לרבנים - יש בו חשש שוחד?

"ושחד לא תקח פי השחד יענר פקחים" (שמות כ"ג, ה')

בהקדמת 'נפש החיים' (מרבי יצחק בנו של הגר"ח מוולוז'ין זצ"ל) כותב, שרגיל היה על לשונו של אביו הגר"ח, שכל החידושים שמחדש בגמרא רש"י תוס' או בשו"ת, ושיערה דעתו שליבו שמח מהפלפול, חשש שנהנה מדברי תורה, והיה קרוב בעיניו שהחידוש אולי אינו לאמיתה של תורה, ובדרך בדיחותא היה אומר שזה נחשב אצלו ל'שוחד', שמשחד עצמו בשמחה ששמח מסברתו, והיה מתייגע לסתור דברי עצמו ולחזור ולשנות דבריו, ושקל בפלס איך להעמיד על האמת בסברא ישרה, ע"כ.

ולכאורה על מחשבה זו שחשב, שהנאה מדברי תורה הם כמו 'שוחד' בעיניו, קשה מדברי ה'אבני נזר' בהקדמה ל'אגלי טל', שכתב שיעקר מצות לימוד התורה הוא להיות שש ושמח ומתענג בלימודו, ואז דברי תורה נבלעים בדמו ומאחר שנהנה מדברי תורה הוא נעשה דבוק לתורה. ואיך אמר כאן הגר"ח, שחושש

לנהנה מדברי תורה, עד כדי כך שזה כמו שוחד?

וביאר הגרא"י וינטרוב זצ"ל (בפירוש יראת חיים לס' נפש החיים עמ' ז) שזה לא קשה, משום שמה שנאמר כאן על הגר"ח ז"ל, הוא רק כפי דרגתו שידע לשקול בחוט השערה דאפשר שנכנס כאן הרגשה צדדית.

ומה שכתב ה'אבני נזר' הוא לאפוקי שאם ילמוד בלי שמחה בתורה ותענוג בסברא, לא יוכל להתגדל כלל, וזהו צורת הלשמה שיכול הלומד להתעלות על ידה ולא לחשוש אולי התערבה כאן איזו הרגשה של הנאה שאינה אמיתית, ואף אם יתערב עם הלימוד לשמה איזה הנאת הלב שלא מצד הטוב, אין זה מגרע את כל לימודו לשמה, כי אם ילמד בלי שמחה וחיות לא יבלעו דברי תורה בעצמותו.

אבל יחידי סגולה חששו מדקות של הרגשת הלב הבא שלא מן התורה, מה גם שסברא נאה היא שוחד גדול לקיימה, לכן היה בודקה שוב ושוב עד שעמדה במבחן האמת.

מנהג ישראל לשלוח ביום הפורים משלוח מנות איש לרעהו, ורבים אף שולחים מנות מכובדות לרבני העיר

ולדייניה, ויש לדון האם אין במשלוחי מנות אלו משום שוחד.

בשו"ת 'דבר שמואל' (לרבי שמואל אבוהב סי' קצא) דן לגבי בעל דין ששלח לדיין שדן אותו משלוח מנות, האם יש לפוסלו מלדון את המשלח. וכתב שם שהכל תלוי לפי העניין וראות העין, שאם מקובל בעיר לתת משלוחי מנות לדיין, גם מי שהוא לא דן אותם, ונראה מהעניין שגם הבעל דין הזה נוהג כמנהג הקהל, אין לפוסלו.

אולם אם נראה מהעניין ומסגנון המשלוח, ששלח זאת במיוחד משום שדן אותו, יש להתרחק מזה ולא לקבל כלל.

מהראוי להביא את דברי 'כסף הקדשים' (להגה"ק מבוטשאטש בהגהות על שו"ע חו"מ סי' ט' סעי' ב), שכבר כמה שנים שאינני רואה את משלוח מנות של פורים כמה שולח כל אחד ואחד, רק זוגתי תחי' מקבלת, ואיש אחד כותב כדי לדעת למי להשיב משלוח מנות ואיני רואה כלל, אמנם כתב שזה לפנים משורת הדין, עי"ש.

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ האם מותר לזרוק חפץ מרשות היחיד לרשות הרבים של רשות הרבים?
- ◆ האם צריך לנקות את הפה משיירי מאכל לפני יציאה לרשות הרבים?
- ◆ היכן מותר להניח בשבת כלים שבירים בלבד?

חפץ שנפל לרשות הרבים וקצהו נותר ברשות היחיד ביד אדם העומד שם

• אדם העומד ברשות היחיד ונפל מידו חפץ לרשות הרבים, כאשר קצה אחד של החפץ נותר ברשות היחיד בידו - גזרו חכמינו ז"ל שלא למושכו בחזרה לרשות היחיד, מחשש שיבואו להקל ולמשוך בחזרה אף חפץ שקצהו לא נותר ביד העומד ברשות היחיד, ויצא כולו לרשות הרבים. ברם, אם מדובר בספר קודש הכתוב ב'גליון', דהיינו על גבי קלף או נייר גלולים, כדוגמת ספר תורה, שחלקו נפל והתגלגל לרשות הרבים, וקצהו האחר נותר ברשות היחיד בידו, והוא עומד במקום שרבים עוברים בו, כך שבזיון גדול הוא לספר קודש שיהיה מונח שם - התירו למושכו בחזרה לרשות היחיד.

• חפץ שנפל לרשות הרבים, וקצהו האחד נותר ברשות היחיד ביד אדם העומד שם - אם לא הגיע לעשרת הטפחים התחתונים של רשות הרבים, מותר להחזירו לרשות היחיד. ואם הגיע לתוך עשרת הטפחים התחתונים של רשות הרבים, אך אינו נוגע בקרקע - אם מדובר בספר קודש, שלא הגיע לשלושת הטפחים הסמוכים לקרקע, מותר להחזירו; ואם הגיע לתוך שלושת הטפחים הסמוכים לקרקע, או שמדובר בחפצים אחרים - נחלקו הפוסקים אם מותר להחזירו.

זיז הבולט לרשות הרבים

• זיז הבולט מרשות היחיד אל האוויר שמעל לרשות הרבים, בגובה של למעלה מעשרה טפחים - אם יש חלון הפתוח אליו מרשות היחיד, הריהו כחלק מרשות היחיד. ואם לאו, הריהו 'מקום פטור'.
• בכל האופנים שבהם מותר להעביר חפצים אל זיז הבולט מעל לאוויר רשות הרבים, וקמץ - אין ההיתר אלא בחפצים שבירים, כגון כלי זכוכית וחרסינה.

הוצאה מרשות לרשות וטלטול ארבע אמות ברשות הרבים

• מן התורה מותר להעביר חפצים מרשות היחיד לרשות היחיד הצמודות זו לזו. ושלמה המלך ע"ה ובית דינו, תיקנו שלא לעשות כן אלא כששתיהן שייכות לאדם אחד, או כשעשו 'עירוב חצרות'.

• שתי רשויות היחיד שמותר להעביר חפצים מזו לזו בשבת, ורשות הרבים עוברת ביניהן - אם גובהן שווה, מותר לזרוק חפצים מזו לזו דרך האוויר שמעל לרשות הרבים, בגובה שמעל לעשרה טפחים.

• חכמינו ז"ל גזרו שלא יעמוד אדם ברשות היחיד וישיט ידו לרשות הרבים, ויטלטל חפצים שעשוי להזדקק להם במקום עומדו; מחשש שיטעה ויעבירם לרשות שעומד בה, ויעבור על איסור 'הוצאה'.

• טלטולים חוזרים של חפץ ברשות הרבים לטווח של פחות מארבע אמות, דהיינו שמטלטל לטווח של פחות מארבע אמות ועוצר, ושוב מטלטל ועוצר, וכן הלאה - אסורים מדרבנן. אך במקרים מסוימים התירו זאת חכמים; ובהם: א. המוצא תפילין ברשות הרבים כשהן מונחות בבזיון, ובמקום שאינו משתמר. ב. המוצא קוץ ברשות הרבים, באופן שהרבים עלולים להיזק הימנו.

• יריקה ברשות הרבים למרחק של ארבע אמות, ויריקה מרשות היחיד לרשות הרבים, ולהיפך - אסורות מדאורייתא. רוק שהצטבר בפה, וכבר 'נעקר' ממקומו ומוכן ועומד לפליטה - אסור לצאת עמו בשבת מרשות היחיד לרשות הרבים, ולהיפך, או ללכת עמו למרחק של ארבע אמות ברשות הרבים.

• יש מהפוסקים שכתב כי לכתחילה אין לצאת בשבת לרשות הרבים עם שיירי מאכל בין השיניים. ויש שמתיר, למעט אם מדובר בשיירי מאכל שהדרך להקפיד ולהוציאם מהפה.